

kehitys utveckling

MAALISKUU 1.2015

PUDOTUSPELIT KÄYNNISTYVÄT

Valtaosa suurimmista öljy- ja kaasulöydöistä on tehty viime vuosina Afrikassa. Kaikkia niitä ei ehkä koskaan hyödynnetä. Selvitimme Mosambikin ja Tansanian tilanteen.

NOORA JUSSILA

Etiopialainen **Sisay Tesle** on viljellyt koko ikänsä teffiä, kotoperäistä perusviljaa. Maailmalla siitä puhutaan superruokana, koska se on gluteenitonta ja erityisen ravitsevaa. Teffiä ei saa viedä ulkomaille, paitsi valmiiksi jalostettuina tuotteina, kuten injera-lettuina. Niitä lennätetään myös Helsinkiin suoraan Etiopian pääkaupungista Addis Abebasta.

S. 22

4 MAAILMAN MAKASIINI

13 PÄÄKIRJOITUS

14 HERÄTYS LUONNONVARALUMOUKSESTA

Öljyn hinnan lasku romauttaa uusien tuottajamaiden haaveet äkkirikastumisesta. Myös Mosambikissa ja Tansaniassa tunnustetaan, ettei taloutta voi rakentaa vain kaasun varaan.

22 ETIOPIA: NÄLÄNHÄTÄ VAIHTUI PIILONÄLÄKSI

Viljaa tuotetaan pian tarpeeksi, mutta arkiruokaan kaivataan lisää ravinteita.

30 NORSUNLUURANNIKKO:
PIMEYDESTÄ VALOON

Näkemättäkin voi ilmaista itseään musiikin, teatterin ja tanssin keinoin. Abidjanilaisessa kulttuurikeskuksessa sokeat nuoret ovat tutustuneet itseensä ja ympäröivään yhteiskuntaan.

40 MYANMAR: OPIUMEPIDEMI I GYLLENE TRIANGELN

Laglöshet, underutveckling och korruption göder produktionen och missbruket lamslår hela byar i nordvästra Myanmar's bergsområden.

44 KRIISINHALLINNAN KONKARI

Mauri Koskela on kokenut Golanin kukkulat Syyriassa, Bosnia ja Herzegovinan, Makedonian, Afganistanin ja Liberian. Nyt hän viettää eläkepäiviään Ylöjärven rauhassa.

47 KOLUMNI: KEHITYKSEN TÄRKEIN MITTARI

Mikä tekee kansalaiset onnellisiksi, pohtii kehitystutkimuksen jatko-opiskelija Marianne Kuusipalo kolumnissaan.

48 UGANDA: SAVOSTA SUORAAN
AFRIKAN MARKKINOILLE

Suomalainen ohjelmointialan yritys Neonella toteutti mobiilitelevision NTV Ugandalle.

52 PINNALLA: AFRIKKA HUOLEHTII PAKOLAISISTAAN.

54 SUOMI TEKEE

Kuohuvassa arabimaailmassa edistetään sananvapautta.

55 SUOMI TUKEE

56 VAPAALLA

Vesilahden yläaste on rakennuttanut Senegaliin koulun.

62 LÄHDÖSSÄ

Aino Friman matkaa Afganistaniin.

63 PILAKUVA

24-vuotias Roman Coulibaly (vas.) ja 22-vuotias Yvonne Bella Akissi soittavat rumpuja nuorten kulttuurikeskuksessa Abidjanissa Norsunluurannikolla. Coulibaly syntyi sokeana, Akissi sokeutui sairauden seurauksena. Kulttuurikeskus joutui rahavaikeuksiin, ja se suljettiin tammikuussa.

KUVA JOANA CHOUMALI

Kehityksen supervuosi

Vuoden 2015 jälkipuoliskolla tehdään kauaskantoisia päätöksiä. Vasta käytäntö näyttää, kuinka merkittäviä päätökset todella olivat, osastopäällikkö Pekka Puustinen muistuttaa.

HEINÄKUUSSA Etiopian pääkaupungissa Addis Abebassa pidetään kehitysrahoitushuippukokous. Se käynnistää huippukokousten sarjan, joka jatkuu syyskuussa niin sanotulla post2015-kokouksella New Yorkissa ja huipentuu joulukuussa Pariisin ilmasto-

kokoukseen. ”Nämä ovat teknisesti ja syntyhistorialtaan eri prosesseja, mutta maailmalla tuskin on enää varaa pitää niitä erillään”, toteaa ulkoministeriön kehityspoliittisen osaston päällikkö **Pekka Puustinen**.

Hän viittaa muun muassa tarpeeseen muuttaa maailman kulutustottumuksia kestävämpään suuntaan ja siihen, että Etiopiassa kehitysrahoituksen tarkastelu on laajennettava kestävä kehityksen kaikkiin näkökulmiin.

New Yorkissa päätetään tavoitteista, jotka ovat onnistuessaan huomattavasti poliittisesti herkempiä kuin nykyiset vuosituhattavoitteet. Uusia tavoitteita on väännetty puolitoista vuotta. YK:n työryhmän kompromissiesityksessä tavoitteita on 17, joilla on 169 alatavoitetta.

”Tuskin näitä kaikkia halutaan avata, mutta meillä täytyy olla kunnianhimoa parhaillaan käytävissä hallitusten välisissä neuvotteluissa. Me esimerkiksi toivoisimme seksuaaliterveys- ja oikeuskysymyksille vahvempaa roolia. Samalla täytyy varoa, etteivät ympäristölliseen kestävyYTEEN liittyvät asiat vaarannu”, Puustinen kuvailee tasapainoilua.

Pariisin ilmastokokouksessa yritetään samaa kuin viimeksi Kööpenhaminassa vuonna 2009 eli saada aikaan

ABBIS ABEBA, 13.–16.7.2015

Päätetään: julistus laajasta keinovalikoimasta, jolla köyhien maiden kehitystä voidaan rahoittaa.

Kiistellään: miten käy teollisuusmaiden kehitysapusitoumuksille ja missä määrin yksityissektoria saadaan mukaan kestävä kehityksen rahoittamiseen, investointeihin ja teknologian kehittämiseen.

PARIISI, 30.11.–11.12.2015

Päätetään: kaikkia maita sitova sopimus, joka määrittää päästövähennykset vuoden 2020 jälkeen.

Kiistellään: vähennysten oikeudenmukainen jakaantuminen ja tuki kehitysmaiden ilmastotoimille.

kaikkia maita koskeva ja sitova ilmastopopimus. Tällä kertaa optimismia voi olla ilmassa, koska suurimmat ilmastopäästäjät Kiina ja Yhdysvallat ilmoittivat viime vuoden lopulla päässeensä keskenään sopuun päästöjänsä varovaisesta hillitsemisestä.

TYÖ VASTA ALUSSA

Kokoussarjan vuoksi kuluu vuotta on markkinoitu kehityksen supervuotena.

”Tämä vuosi tulee käyttää siihen, että saadaan mahdollisimman fiksua tavoitteita ja keinoja sovituksi, mutta sen jälkeen alkaa vasta todellinen työ.

NEW YORK, 25.–27.9.2015

Päätetään: nykyiset vuosituhattavoitteet korvataan laajalla ja entistä laajemmalla ja vaativammalla tavoitteistolla, joka koskisi vuosia 2016–2030.

Kiistellään: voidaanko saavutetusta kompromissista vielä keskustella ja kehitysmaiden odotukset toimeenpanon rahoituksesta.

Toimeenpano koskee kaikkia ja kestää vuosia”, Pekka Puustinen sanoo.

Hän toteaa, ettei Suomikaan pääse pitkälle siten, että yksin ulkoministeriö toteuttaa syksyn 2015 aikana mahdollisesti syntyviä linjauksia. Työhön pitää saada myös muut ministeriöt ja ei-valtiolliset toimijat, kuten yritykset ja tiedemaailma.

”Ongelmia voidaan ratkoa paperilla, mutta käytäntö vasta ratkaisee, tuleeko tulosta. Meiltä edellytetään aivan uudenlaista ajattelua ja toimintatapoja.”

PASI NOKELAINEN

AFGANISTAN

Uusi ennätys huumetuotannossa

AFGANISTANIN unikonviljelijät tuottivat viime vuonna ennätyksellisen sadon oopiumia, kertoo YK:n huumeviraston UNODC:n tuore tutkimus.

Unikonviljelyyn käytetty peltoala on 224 000 hehtaaria ja vastaa Luxemburgin valtion pinta-alaa. Viime vuonna oopiumisato oli 6 400 tonnia eli 17 prosenttia suurempi kuin edellisenä vuonna.

Oopiumi tuo tärkeitä tuloja Afganis-

tanin hallitusta vastustaville kapinallisille ja rikollisryhmille. Lähes 90 prosenttia unikkopelloista sijaitsee maan etelä- ja länsiosissa, joissa pääkaupungin Kabulin keskushallituksella on vähän vaikutusvaltaa.

Afganistanissa arvioidaan olevan 1,6 miljoonaa huumeidenkäyttäjää. Oopiumista valmistetaan heroiniä, josta suurin osa menee Euroopan huumemarkkinoille.

➤ *Lue juttu Myanmarin huumetuotannosta sivulta 40.*

SAMBIA

VIIDES PRESIDENTTI VAPAILLA VAALEILLA

ENTINEN puolustusministeri Edgar Lungu voitti Sambian presidentinvaalit tammi-kuussa. Hän on maan kuudes presidentti sen jälkeen, kun eteläisen Afrikan maa itsenäistyi Britanniasta vuonna 1964. Ensimmäinen presidentti oli **Kenneth Kaunda**, jonka itsevaltius kesti vuoteen 1991. Silloinambia siirtyi demokratiaan. Lungu on viides vapailla vaaleilla valittu presidentti.

Sambian demokratia on ollut vuosien

varrella koetuksella, kun kilpailevat puolueet ovat syyttäneet toisiaan väärinkäytöksistä. Tuoreimmatkaan vaalit eivät tuottaneet poikkeusta. Lungun vastustajat esittivät väitteitä vaalivilpistä, mutta vakavilta välikohtauksilta välttyttiin.

Virallisten tulosten mukaan Lungu sai 48,33 prosenttia ja hänen kovin kilpakumppaninsa **Hakainde Hichilema** 46,67 prosenttia äänistä.

ILMASTONMUUTOS

PERUNA KIIPEÄÄ KORKEAMMALLE VAALEILLA

FABIOLA ORTIZ/IPS

Perulaiset
perunansuojelijat

PERUN PERUNAPELLOT ovat nousseet yli kilometrin korkeutta kolmessa vuosikymmenessä. Syynä on ilmaston lämpeneminen, joka lisää kasvituholaisia ja -tauteja.

”Kasvuvyöhyke nousee, kunnes kasvit eivät enää kasva”, inka-johtaja **Lino Mamani** toteaa.

Hän kuuluu perunansuojelijoihin, jotka viljelevät 1 460 eri lajiketta Andien Perunapuistossa. Alue on perustettu vuonna 2002 ja ulottuu nykyisin 4 500 metrin korkeuteen. (IPS)

ILMASTONMUUTOS

Afrikan sadot ovat vaarassa

JOPA 65 PROSENTTIA viljelyyn soveltuvista maista Afrikassa on liian huonossa kunnossa tuottaakseen kunnolla, arvioi arvovaltainen Montpellier Panel viime vuoden lopulla julkaisemassaan raportissa.

Yhdysvaltalais tutkimuksessa *Climate Change and Security in Africa* ennustetaan, että vuoteen 2050 mennessä sadot kutistuvat Afrikassa seuraavasti: maissi 22 prosenttia, durra ja hirssi 17, maapähkinä 18 ja maniokki 8 prosenttia.

MIRIAM GATHIGA/IPS

Yli puolet Kenian karjasta kuuluu paimentolaisille, jotka elävät pääasiassa kuivilla ja puolikuivilla alueilla.

Ilmastonmuutos koettelee myös karjataloutta. Esimerkiksi Keniassa kuivuus ja tulvat tappavat paimentolaisten eläimiä, ja karjataudit yleistyvät kumpienkin aikana.

Kenian maista noin 80 prosenttia on kuivia tai puolikuivia. Valtaosa paimentolaisista elää näillä alueilla, ja heillä on noin 60 prosenttia karjasta. Keniassa on 44 miljoonaa asukasta, joista kolme neljästä saa elantonsa maataloudesta. (IPS)

➤ *Lue, miten Ethiopian maatalous on saatu tuottamaan sivulta 22.*

RUOTSI

KEHITYSAVUN KANNATUS KATOSSA

KAKSI KOLMASOSAA ruotsalaisista haluaa pitää kehitysyhteistyön vähintään nykyisellä tasollaan. 17 prosenttia kasvatasi avun määrää.

Vain 16 prosenttia ruotsalaisista laskisi kehitysyhteistyön määrärahoja.

Kehitysyhteistyövirasto Sidan julkaiseman kyselytutkimuksen mukaan kehitysyhteistyön kannatus on Ruotsissa korkeimmillaan sitten 1980-luvun. Avun kannattajien määrä kasvoi kuusi prosenttia vuodentakaiseen tutkimukseen verrattuna.

Vastustajien määrä vastavasti laski 2,6 prosenttiyksikköä.

KAIVANNAISTEOLLISUUS

VEROTUSTA EI AVATA

SUURET kaivannaisalan yritykset eivät ole valmiita julkistamaan maakohtaisia tietoja maksamistaan veroista, varoittaa Transparency International.

Järjestö kävi läpi tiedot, joita 124 maailman suurinta kaivannaisyhtiötä ovat julkistaneet korruption vastaisesta toiminnasta, globaalin toiminnan ja tytäryhtiöiden läpinäkyvyydestä sekä maa- ja hankekohtaisesta rahaliikenteestä.

Heikointa oli maakohtainen raportointi. (IPS)

GAZA

KHALED ALASHQAR/IPS

Gazassa asuva Samah Shaheen (oik.) oppi tietokoneohjattuja puutöitä kurssilla, joka on suunnattu sodan vammauttamille nuorille.

Samah Shaheen opiskeli Tahdossa tietokoneohjattuja puutöitä.

”Nyt minulla on ammatti ja ansaiten hyvin. Harkitsen oman verstaan perustamista,

koska kaiverretuille puuhuonekaluilleni on runsaasti kysyntää.”

Yritysten perustamista tukee YK:n kehitysohjelma UNDP.

Hankkeet auttavat vammaisia laajemminkin. Kolme Gazan yliopiston naispuolista it-opiskelijaa on kehittänyt sovelluksen, joka tuo arabiankielisen pistekirjoituksen älypuhelimien. Näkövammaiset voivat soittaa ja tekstata puhelimellaan kuten muutkin. (IPS)

Tahdolla ammattiin

ISRAELIN HYÖKKÄYKSET Gazan palestiinalaisalueelle ovat jättäneet jälkeensä vammautuneita nuoria, joiden määrä vain kasvaa. Heistä jo 400 on opiskellut ammatin Gazan islamilaisen yliopiston Tahto-hankkeessa.

INTIA

UUSI ELÄMÄ TSUNAMIN JÄLKEEN

TAPANINPÄIVÄN tsunami vuonna 2004 vei elannon miljoonilta ihmisiltä Intian rannikolla, mutta pienelle irula-heimolle se merkitsi uuden elämän alkua.

Iruloita on noin 25 000 Tamil Nadun ja Keralan osavaltioissa.

Ennen tsunamia he elivät äärimmäisessä köyhyydessä. Tsunamin jälkeen Tamil Nadun irulat pääsivät viralliselle alkuperäisheimojen listalle, mikä toi alueille valtion hankkeita ja tukia.

Rannikon irulat saivat uusia veneitä ja opastusta mangroverämeen ja kalakan- tojen kestävään hyödyntämiseen. Heidän tulonsa ovat kasvaneet, ja he asuvat ja syövät entistä paremmin. Lapset voivat käydä koulua paikallisen kansalaisjärjestön perustamassa koulussa. (IPS)

MALINI SHANKAR/IPS

Irula-heimon jäsenet kalastavat Pichavaramin mangrovensuojelualueella Intian Tamil Nadussa.

TERRORISMI

Boko Haram levittäytyy naapurimaihin

NIGERIAN ÄÄRI-islamistinen liike Boko Haram terrorisoi myös naapurimaita Nigeriä, Tšadia ja Kamerunia. Pohjois-Kamerunissa ainakin 130 koulua on suljettu pelon ja terrorin vuoksi.

”Vaihdan mieluummin alaa kuin lähdän töihin sellaiseen paikkaan”, ala-

koulun opettaja **James Ngoran** sanoo.

Hänen lisäksi noin 200 muuta opettajaa kieltäytyi työstä Pohjois-Kamerunissa viime vuonna.

Boko haram on hausan kieltä ja tarkoittaa ”länsimainen koulutus on kielletty”. (IPS)

PAKISTAN

Koulutus torjuu kiihkoilua

THE CITIZENS FOUNDATION -järjestö (TCF) aikoo rakentaa 141 koulua Pakistaniin. Jokainen kouluista omistetaan yhdelle oppilaalle tai opettajalle, jonka islamistit tappoivat Peshawarissa, pohjoisen Khyber Pakhtunkhwan maakunnan pääkaupungissa.

Terroristijärjestö Taleban hyökkäsi kouluun 16. joulukuuta 2014. Isku oli terroristijärjestön verisin Pakistanissa,

ja siinä kuoli 141 henkeä, joista 132 oli oppilaita.

TCF aloitti Pakistanissa vuonna 1995, ja sillä on jo tuhat koulua maan köyhimillä alueilla. Järjestön 7 700 opettajaa ovat käyneet läpi tiukan koulutusohjelman, ja koulujen 145 000 oppilaasta on puolet tyttöjä ja puolet poikia. Opetus on maksutonta, kertoo TCF:n varapuheenjohtaja **Zia Akhter Abbas**. (IPS)

LATINALAINEN AMERIKA

VANHUUS KOLKUTTELEE

LATINALAISEN Amerikan väestö ikääntyy. Aleneva syntyvyys ja kohoava elinikä asettavat haasteita niin yhteiskunnille kuin yksilöillekin.

Maanosan väkiluku on lähes 600 miljoonaa, ja ennuste vuodelle 2050 on 734 miljoonaa. Väestönkasvu selittyy eliniän nousulla. 1950-luvulla alueella elettiin keskimäärin 56-vuotiaaksi, mutta nyt jo 75-vuotiaaksi. Naiset synnyttävät keskimäärin vain 2,2 lasta. (IPS)

Ikäihmisten puistojuoppaa Argentiinan pääkaupungissa Buenos Airesissa.

FABIANA FRAYSSINET/IPS

KONFLIKTIT

61

KUOLI YK-TEHTÄVISSÄ VIIME VUONNA

YK-TEHTÄVÄT OVAT ENTISTÄ VAARALLISEMPIA

VIIME VUONNA ainakin 61 ihmistä kuoli YK:n tehtävissä. Uhrien joukossa oli 33 rauhan-turvaajaa, 16 siviiliä, 9 alihankkijan työntekijää ja 3 konsulttia.

Vuonna 2013 YK-tehtävissä menetti henkensä 58 ihmistä. Vuonna 2012 luku oli 37.

Viime vuoden vaarallisin paikka oli Malin pohjoisosassa, jossa menehtyi 28 rauhanturvaajaa. YK:n siviileille pahin oli Gaza, 11 kuollutta. (IPS)

➤ Lue suomalaisen kriisinhallintakommandon henkilökunta sivulta 44.

KESKI-AASIA

RUPLAN SYÖKSY KOTIUTTAA

VENÄJÄN TALOUSKRIISI ajaa Keski-Aasian maiden siirtotyöläisiä kotiin. Se voi olla tuhoisaa maille, joissa on jo entisestään paljon työttömyyttä.

Venäjäällä työskentelee eniten uzbekistanilaisia. Vuonna 2013 heidän rahalähetyksensä kotimaahan tuottivat epävirallisten arvioiden mukaan neljänneksen maan bruttokansantulosta. Kirgisiassa osuudeksi arvioidaan noin 30 prosenttia ja Tadžikistanissa peräti puolet. (IPS)

Kehitysyhteistyön VUODET

Viisi vuosikymmentä sitten ulkoministeriö ryhtyi koordinoimaan Suomen julkista kehitysyhteistyötä. Sitä ennen suomalaiset olivat tehneet Afrikassa lähetystyötä ja valtion varoin osallistuneet yhteispohjoismaisiin kehitysyhteistyöhankkeisiin.

TEKSTI TIINA KIRKAS JA PASI NOKELAINEN GRAFIikka JUHO HIILIVIRTA

1965

- Ulkoministeriön yhteyteen perustetaan kansainvälisen kehitysavun toimisto. Virkamiehinä aloittavat Jaakko Iloniemi ja Martti Ahtisaari.
- Suomen ensimmäinen kahdenvälinen kehitysapuhanke kouluttaa satoja metsätyömiehiä Tunisiassa. Remeliin rakennetaan myös alan oppilaitos.

1968

- Suomi antaa ensimmäistä kertaa kehitysapua enemmän kuin vastaanottaa tukea kansainvälisiltä kehitysrahoituslaitoksilta.
- Ensimmäiset ulkoministeriön kehitysjoukkolaiset lähtevät Tansaniaan.

1970

- Suomi ilmoittaa YK:n 25-vuotisjuhlakokouksessa nostavansa kehitysapunsa osuuden yhteen prosenttiin bruttokansantulostaan vuosikymmenen loppuun mennessä. Vuosikymmenen puolivälin tavoitteeksi kirjataan 0,7 prosenttia.
- Toinen ja viimeinen ulkoministeriön lähettämä kehitysjoukkolaisten ryhmä matkaa Tansaniaan.

1980

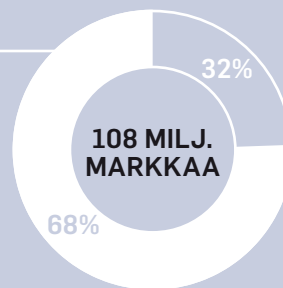
- Kirkko, kansalaisjärjestöt ja yksityishenkilöt järjestäytyvät Prosenttiliikkeeksi. Tavoitteena on nostaa Suomen kehitysyhteistyömäärärahojen osuus 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta. Liikkeen jäsenet antavat itse yhden prosentin palkastaan järjestöjen kehitysyhteistykseen.

1975

- Suomi nostaa viimeisen lainansa Maailmanpankilta. Se maksetaan takaisin vuoteen 1990 mennessä. Vuodesta 1949 lähtien Maailmanpankki on ehtinyt myöntää Suomelle 18 lainaa teollisuuden uudistamiseen ja infrastruktuurin rakentamiseen.

1973

Kehitysluottojen osuus kehitysyhteistyömäärärahojen kokonaissummasta. Kehitysluottojen saaminen edellyttää Suomesta tehtäviä hankintoja.

■ kehitysapu ■ kehitysluotot

1970
0,06%

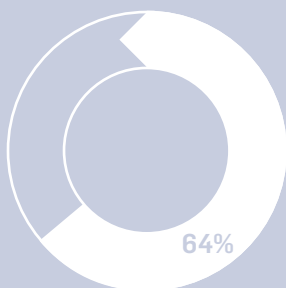
Prosenttiluku näyttää kehitysavun osuuden bruttokansantulosta kyseisenä vuotena.

1972

- Kansainvälisen kehitysavun toimistosta tulee ulkoministeriön kehitysyhteistyöosasto.
- Suomen hallitus kaavaillee tukevansa Tansaniaa, Sambiaa, Chileä, Nigeriä ja Vietnamia sekä jonkin verran myös Tunisiä, Perua, Kuubaa, Etiopiaa ja Keniaa.

1980–1982

Kahdenvälisestä kehitysavusta 64 prosenttia palautuu Suomeen kotimaasta tehtyinä ostoina.

1985

- Kehitysyhteistyön palvelukeskus Kepa perustetaan kehitysyhteistyötä tekevien järjestöjen kattojärjestöksi. Vuosina 1985–1995 se keskittyy kehitysjoukko-
laisten lähettämiseen ensin Sambiaan sekä myöhemmin myös Mosambikiin ja Nicaraguahan ulkoministeriön rahoituksella.

1985
0,40%

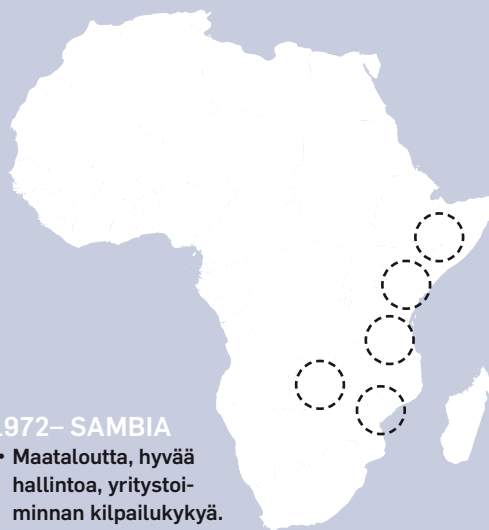
1990

- Muiden Pohjoismaiden tavoin Suomi alkaa vaatia kehitysapunsa vastineeksi vastaanottajamaiden demokratisoitumista.

**SUOMI SAAVUTTA
TOISTAISEKSI AINOAN
KERRAN TAVOITTEENSA,
ELI KEHITYSYHTEIS-
TYÖMÄÄRÄRAHOJEN
OSUUS BRUTTOKANSAN-
TULOSTA NOUSEE
0,71 PROSENTTIIN.**

0,71%

**SUOMEN NYKYISET
PÄÄKUMPPANIMAAT AFRIKASSA:
PAINOPISTEITÄ JA TUEN MÄÄRÄ**

1967– ETIOPIA

- Maataloutta, puhdasta vettä, koulutusta.
- 13,8 miljoonaa euroa vuonna 2014.

1979– KENIA

- Maataloutta, metsänhoitoa, puhdasta vettä, demokratiaa.
- 13,9 miljoonaa euroa vuonna 2014.

1968– TANSANIA

- Osallistavaa, kestävä ja työllistävää kasvua.
- 31 miljoonaa euroa vuonna 2014.

1984– MOSAMBIK

- Maataloutta, ammattitaitoa, demokratiaa.
- 24,4 miljoonaa euroa vuonna 2014.

1972– SAMBIA

- Maataloutta, hyvää hallintoa, yritystoiminnan kilpailukykyä.
- 14,9 miljoonaa euroa vuonna 2014.

1991

- Kristillisen liiton Toimi Kankaanniemiä tulee Suomen ensimmäinen kehitysyhteistyöministeri Esko Ahon (kesk.) hallitukseen. Kankaanniemi vastaa myös alkoholi- ja raittiusasioista.
- Kehitysyhteistyömäärärahakastusten osuus nousee ennätyskalliseen 0,77 prosenttiin bruttokansantulosta. Nousua selittää talouslamasta aiheutuva bruttokansantulon lasku.

1992

- Määrärahaileikkaukset pakottavat lopettamaan 61, lykkäämään 36 ja supistamaan 44 kehitysyhteistyöhanketta.

0,64%

1995

- Suomi liittyy Euroopan unioniin, jonka kautta aletaan kanavoida iso osa Suomen kehitysmäärärahoista.

0,36%

2000

- YK:ssa sovitaan presidentti Tarja Halosen ja Namibian presidentin Sam Nujoman johdolla vuosituhatjulistuksesta. Sen pohjalta laaditaan kahdeksan kansainvälistä kehityspoliittikkaa ohjaavaa vuosituhatavoitetta. Niistä ensimmäinen pyrkii puolittamaan köyhyyden vuoteen 2015 mennessä.

2003

- YK:n vuosituhatavoitteet kirjataan Suomen kehityspoliittiseen ohjelmaan.
- Kehitysyhteistyöosastosta tulee ulkoministeriön kehityspoliittinen osasto.

0,36%

2005

- Johtavien teollisuusmaiden G8-ryhmä sopii entistä kattavammista velkahelpotuksista kehitysmaille. Suomi osallistuu monenkeskisten velkajärjestelyjen rahoittamiseen sekä mitätöi kahdenvälisiä velkojaan Irakin ja Nigerian kanssa.

VIIMEAIKAINEN PÄÄKUMPPANIMAA: PAINOISTEITÄ

1985–2013 NICARAGUA

- Terveystieteiden, maatalouden, osuuskuntatoimintaa.

2007

- Kehityspoliittisen ohjelman keskeiseksi periaatteeksi kirjataan kestävä kehitys. Kehitysyhteistyössä painotetaan hankeyhteistyötä 2000-luvun alkuvuosina toteutetun ohjelmayhteistyön sijaan.

2014

- Suomi jakaa humanitaarista apua ennätyskelliset 106 miljoonaa euroa. Etelä-Sudanin, Keski-Afrikan tasavallan, Syyrian ja Ukrainan väkivaltaiset konfliktit sekä ebola lisäävät avun tarvetta.

2012

- Kehityspoliittisen ohjelman keskeiseksi periaatteeksi nostetaan ihmisoikeusperustaisuus. Ohjelmassa korostetaan kehitysmaiden veronkantokykyä ja muistutetaan veroparatiisien haitallisista vaikutuksista kehitysmaiden taloudelle.

2010

Suomi käyttää kehitysyhteistyöhön

1 MRD €
0,56%

bruttokansantulostaan. Vaikean taloustilanteen takia kehitysmäärärahojen kasvu hidastuu.

2015

- Kehitysyhteistyön vaikuttavuudesta laaditaan riippumaton arvio. Samalla selvitetään kehitysyhteistyön uudistamista. Arvio ja selvitys annetaan huhtikuussa valittavalle uudelle eduskunnalle.

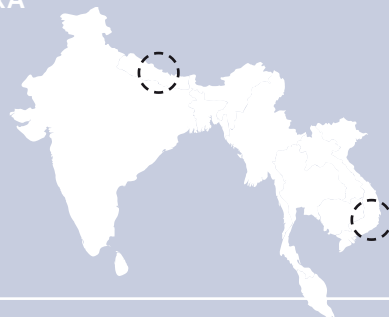
SUOMEN NYKYISET PÄÄKUMPPANIMAA: PAINOISTEITÄ JA TUEN MÄÄRÄ

1979– VIETNAM

- Työllistävää vihreää taloutta, puhdasta vettä, metsänhoitoa.
- 11,4 miljoonaa euroa vuonna 2014.

1983– NEPAL

- Koulutusta, puhdasta vettä, hyvää hallintoa, metsänhoitoa.
- 20 miljoonaa euroa vuonna 2014.

Lähteet mm.:

- Juhani Artto. Kohti kumppanuutta. Kuinka Suomi oppi tekemään kehitysyhteistyötä 1965–2005. Ulkoasiainministeriö, 2005.
- Rauli Virtanen. Kaivoja köyhille? Suomalaisen kehitysyhteistyön vuosikymmenet. WSOY, 2013.

ULLAMAJA KIVIKURUN KOTIALBUMI

TANSANIA

Onnelan sauna LÄMPIÄÄ YHÄ

Pole pole on swahilia ja tarkoittaa rauhallisesti. Kyllin toivottiin parantavan lähikadun turvallisuutta. Taustalla näkyy Onnelan asuintaloja 1980-luvun alussa.

TEKSTI HENRI PURJE

Onnela oli turvallinen suomalainen kylä”, entinen asukas **Kenneth Kullström** kuvailee. Onnela oli reilun parinkymmenen talon asuinyhteisö, joka rakennettiin Tansanian Dar es Salaamiin 1970-luvun lopulla. Siitä tuli kaupungissa asuvien suomalaisten tukikohta. Kullström asui Onnelassa vuosina 1988–1999. Hän työskentelee yhä konsulttina ”Darissa”.

”Suomalainen arkkitehti suunnitteli Onnelan Suomen arvasääntöjen mukaan. Ajatuksena oli, että jokaiseen asuntoon mahtuisi pariskunta tai nuori perhe. Rahoitus tuli ulkoministeriöstä.”

Onnelan kulta-aika oli 1980-luvulla. Valtaosa asukkaista oli kehitysyhteistyöhankkeiden työntekijöitä, etupäässä insinöörejä ja ekonomisteja perheineen. Suomalaisten yhteisö oli tiivis, ja naapurit auttoivat toisiaan. Jokaisella perheellä oli oma kokki, kotiapulainen ja yövartija.

Suomi-koulussa opittiin kotimaan kieltä ja kulttuuria.

”Minulla oli kaksi pientä lasta, pitkät työpäivät ja paljon työmatkoja. Naapurit veivät pojan kouluun ja tytön päiväkotiin. Myös naapureiden perheisiin joutui väkisin osallistumaan”, sanoo emeritaprofessori **Ullamajja Kivikuru**, joka koulutti tansanialaisia toimittajia 1980-luvun alussa.

Myös muut avunantajamaat rakennuttivat omia asuinalueitaan Dar es Salaamiin.

Muuttajia oli paljon, sillä 1970–1980-luvulla avunantajamaat lähettivät kehitysmaihin paljon omia asiantuntijoitaan. Kivikuru ei osaa sanoa, oliko se hyvä vai huono asia.

”On vaikea puhua muista kuin itsestäni. Paikallista journalismikoulutusta ei tuolloin oikein ollut, toimittajia oli ylipäänsä vähän ja heidän osaamistasonsa oli

vaihteleva. Tansaniassa oli kaksi päivälehteä ja radiokanava. Tansanialaisten kouluttaminen paikan päällä tuntui järkevältä.”

Kehitysyhteistyön nykyisestä muotitermistä, paikallisesta omistajuudesta, ei puhuttu.

”Ajateltiin, että Tansanian tuli seurata Suomen polkua”, Kivikuru sanoo.

LAMA PÄÄTTI KULTAKAUDEN

Onnelan kulta-aika suomalaiskeitaana päättyi 1990-luvun lamaan. Tuolloin kehitysyhteistyövaroja leikattiin rajusti, hankkeita lopetettiin ja henkilöpua vähennettiin.

”Kun suomalaisia ei enää ollut tarpeeksi, taloja alettiin vuokrata ulkopuolisille. Vuonna 1995 aloitettiin myös vierastalotoiminta. Ulkoministeriön sääntöjen mukaan Onnelalla ei kuitenkaan saanut tehdä voittoa”, Kenneth Kullström kertoo.

NYKYISIN TANSANIAN VALTIO PYÖRITTÄÄ ONNELAN TOIMINTAA.

Muutamia vuosia sitten Suomi luovutti Onnelan Tansanian valtiolle, joka vuokrasi sen intialaistaustaiselle liikemiehelle. Nykyisin valtio pyörittää toimintaa. Viimeinen vakituisesti Onnelassa asunut suomalaisperhe muutti pois viime toukokuussa.

Silti sauna lämpiää yhä satunnaisesti.

Myös Suomi-koulussa on opetusta kerran viikossa. Sen ikkunalla on kuva presidentin puolisosta **Eeva Ahtisaaresta**, joka oli perustamassa koulua. Hän ja **Martti Ahtisaari** toimivat Suomen Tansanian-suurlähettiläsparina vuosina 1973–1976. •

Kirjoittaja on Tansaniassa asuva vapaa toimittaja.

HAASTATTELU TEKSTI TIINA KIRKAS KUVA SAMULI SIIRALA

Vastaus löytyy taloudesta

Entisestä suurlähettiläästä Matti Kääriäisestä on tullut Suomen tunnetuin kehitysysteistyön arvostelija. Hänen kritiikkinsä terävin kärki suuntaa kuitenkin maailmantalouden rakenteisiin.

MATTI KÄÄRIÄINEN, peräät kirjassasi *Kehitysavun kirous* kestävästä kehitystä ja aitoa demokratiaa. Miten niihin päästään? ”Todennäköisesti ei mitenkään. Maailma on jakautunut, ja nykyinen toimintatapa suosii rikkaita ja yksityissektoria. Yksi prosentti omistaa puolet maailman varallisuudesta mutta suuri enemmistö ei paljon mitään. Elämme näennäisdemokratiassa, jossa politiikasta puhutaan puolueiden kanssa, kun taas tärkeimmät asiat päätetään suuryritysten kokoushuoneissa.

Muutos tapahtuu, kun ryhdymme puhumaan kaikille yhteisistä asioista, jotka koskevat turvallisuutta, ilmastomuutosta sekä ravinnon, puhtaan veden ja energian turvaamista. Voimme ratkoa niitä, kun ymmärrämme, että kyse ei ole nollasummapelistä vaan win-win-tilanteista.”

Myös kehitysysteistyö pyrkii kestävään kehitykseen ja demokratiaan köyhissä maissa. Miten työssä on onnistuttu? ”Huonosti. Kymmenisen vuotta sitten Suomeksiin alettiin puhua kehityspolitiikasta ja tajuttiin, että tuloksia ei saavuteta ilman, että kaikki hallinnonalat yhdessä tukevat tavoitteita. Mikään ei kuitenkaan muuttunut. Päätösvalta on yhä samoissa paikoissa, jotka hoitavat asioita rikkaiden maiden ja suuryritysten etujen mukaisesti.”

Kirjassasi puhut myös uudesta kehityspolitiikasta. Mitä se tarkoittaa?

”Voimme tarjota kehitysmaiden käyttöön välineitä, jotka parantavat niiden mahdollisuuksia hankkia resursseja omaan kehitykseensä. On myös puututtava rakenteellisiin ongelmiin, joista suurin on pääomapako. Veroparatiisit voidaan sulkea, jos niin vain päätetään.

Tärkeää kuitenkin on, että kehitysmaat haluavat itse kehittyä. Meidän on sallittava, että ne kehittyvät omaa polkuaan, omassa rytmisään.

Voimme myös sijoittaa miljardin euron

”VEROPARATIISIT VOIDAAN SULKEA, JOS NIIN VAIN PÄÄTETÄÄN.”

kehitysysteistyövaramme rahastoon, jolla tuemme afrikkalaisia ruokkimaan itsensä, poistamaan aliravitsemuksen ja osallistumaan kansainvälisille markkinoille ruoantuottajina. Summa olisi pieni, mutta sillä saisi jotain aikaan. Suomessa tuemme julkisilla varoilla jokaista maanviljelijää 40 000 eurolla vuodessa.”

Miten tämän päivän nuori voi parantaa maailmaa?

”Vaikuttamalla yleiseen mieliteeseen. On päästävä käsiksi talouteen ja sen rakenteisiin. Muutos tapahtuu, kun valistunut porukka seuraa yritysten toimintaa. Voi esimerkiksi ostaa jonkin yrityksen osakkeen ja mennä yhtiökokoukseen vaatimaan vastauksia. Opiskelemalla taloutta ja sosiologiaa saa hyvän pohjan analysoida ja muuttaa maailmaa.”

MATTI KÄÄRIÄINEN

IKÄ: 65

URA: Ulkoministeriössä vuosina 1974–2014 muiden muassa monenkeskisen linjan linjanjohtajana, globaaliasioiden osaston apulaisosastopäällikkönä, kehityspoliittisen osaston apulaisosastopäällikkönä ja suurlähettiläänä Keniassa ja Mosambikissa. Työskennellyt myös kahdessa YK-järjestössä ja Suomen YK-edustustossa New Yorkissa.

MUUTA: Matti Kääriäisen tammikuussa julkaistun pamflettikirjan *Kehitysavun kirous* (Into Kustannus, 2015) tuhannen kappaleen ensipainos myytiin loppuun kuukaudessa.

SAMULI SIIRALA

KEHITYSKESKUSTELUN SIETÄMÄTÖN VAIKEUS

OLEN SUURLÄHETILÄS EMERITUS Matti Kääriäisen kanssa jyrkästi samaa mieltä siitä, ettei kehitysyhteistyöllä poisteta köyhyyttä maailmasta. Myös minun mielestäni on väärin, etteivät maailmantalouden pelisäännöt ole kaikille samat.

Teen kuitenkin muutaman tarkennuksen. Vaikka kehitysyhteistyöllä ei yksin poisteta köyhyyttä, siitä on mielestäni selvästi enemmän hyötyä kuin haittaa matkalla maailmaan, jossa ei ole äärimmäistä kurjuutta.

En tiedä, mitä asiasta ajateltiin 1970-luvulla, jolloin Kääriäinen aloitti uransa, mutta 2000-luvulla en ole tavanut yhtäkään kehitysyhteistyön ammattilaista, joka uskoisi yksin kehitysyhteistyön autuaaksi tekevään voimaan.

Hyvinvoivan, tasa-arvoisen ja turvallisen maailman rakentamisessa tärkeintä ovat köyhien maiden ja niiden kansalaisten omat toimet. Niitä voidaan tukea kehitysyhteistyön keinoin. Kyse voi olla rahasta, asiantuntijavastausta, esimerkin näyttämisestä tai omien yhteiskunnallisten kokemusten jakamisesta.

Tämän tulisi olla itsestäänselvyys. Sen voi todeta lukemalla toimittaja **Noora Jussilan** jutun Etiopian maatalouden kehityksestä sivulta 22. Kesällä tulee nimittäin kuluneeksi tasan 30 vuotta siitä, kun irlantilaisuusikko **Bob Geldof** ystävineen rokkasi rahaa Wembleyn stadionilla Etiopian nälkäisille. Nyt Etiopiassa saadaan ruoasta lähes riittävästi kaloreita, joskaan ei vielä ravinteita. Suurin kunnia edistyksestä kuuluu etiopialaisille itselleen, mutta kehitysyhteistyöstä on ollut ja on yhä heille paljon hyötyä.

ENTÄ NE RAKENTEELLISET MUUTOKSET?

Viereisellä sivulla suurlähettiläs Matti Kääriäinen peräänkuuluttaa veroparatiisien sulkemista ja kehitysmaita riivaavan laittoman pääomapaon tukkimista. Käsitellessään aiheita kirjassaan *Kehitysavun kiros* hän käyttää tärkeimpinä lähteinään Tax Justice Networkin ja Global Financial Integrityn raportteja. Kumpikin niistä on saanut tukea Suomen kehitysyhteistyövaroista tiettyihin täsmätoimiin.

Esimerkiksi kesällä 2012 alan kansainväliset asiantuntijat pohtivat Suomessa, miten suuryritysten tytäryhtiöiden välinen kauppa saataisiin nykyistä läpinäkyvämmäksi. Tax Justice Networkin järjestämän konferenssin tavoitteena oli lisätä kehitysmaiden mahdollisuuksia verottaa omalla alueellaan tapahtuvasta yritystoiminnasta syntyviä voittoja nykyistä paremmin. Tätäkin taustaa vasten minun on vaikea nähdä, että kehitysyhteistyö estäisi suurlähettiläs Kääriäisen kaipaamia rakenteellisia muutoksia.

”KEHITYSYHTEISTYÖ EI TOIMI, koska maailmassa on yhä köyhyyttä.” Kehitysapu estää rakenteellisia muutoksia”.

En haluaisi, että kehitysyhteistyöstä tai ylipäättään maailman tilasta keskustellaan julkisuudessa tämänkaltaisilla yksinkertaistuksilla varsinkaan nyt eduskuntavaalien alla.

Mielestäni kansalaisina ja äänestäjinä meidän tulee vaatia itseltämme ja poliitikoilta parempaa argumentaatiota. Osaltaan *Kehitys-Utveckling* pyrkii vastaamaan haasteeseen. Lukijoina te arvioitte, miten me tässä onnistumme.

Herätys LUONNON- VARALUMOSTA

Öljyn hinnan lasku romauttaa uusien tuottajamaiden haaveet äkkirikastumisesta. Myös Mosambikin ja Tansanian on tunnustettava, ettei taloutta voi rakentaa pelkän kaasun varaan.

TEKSTI MATTI REMES KUVAT SVEN TORFINN/PANOS PICTURES/MVPHOTOS

Estamos a tr respostas q

Mosambikin ja Tansanian tulevaisuudennäkymät mullistuivat kertaheitolla, kun niiden aluevesiltä alkoi muutama vuosi sitten paljastua maailman suurimpiin kuuluvat maakaasukentät.

Kaasutuloja maat saavat odottaa vielä useita vuosia. Odotukset ovat kuitenkin korkealla.

Mosambik ja Tansania ovat nousseet Afrikan nopeimmin kasvaviksi talouksiksi. Tänä vuonna molempien maiden kasvuksi arvioidaan 7–8 prosenttia.

Kansainväliset sijoittajat tungeksivat nyt maihin, jotka ne aiemmin kiersivät kaukaa. Konsulttiyhtiö PwC:n mukaan Mosambikissa ja Tansaniassa toimii jo parisenkymmentä ulkomaista energiayhtiötä. Toisaalta raakaöljyn tynnyrihinnan putoaminen 110:stä Yhdysvaltain dollarista alle 50 dollariin vetää väistämättä alas myös kaasun hintoja ja saattaa lykätä energiayhtiöiden investointipäätöksiä.

”Täkäläinen eliitti ei ole vielä sisäistänyt muuttunutta markkinatilannetta. Kaasun hinnan lasku heikentää Tansanian neuvotteluasemia kansainvälisten kaasuyhtiöiden kanssa”, erityisasiantuntija **Oskar Kass** Suomen Tansanian-suurlähetystöstä sanoo.

Kaasuyhtiöt kertovat niukasti investointisuunnitelmistaan.

Ennen öljyn hinnan romahdusta arvioitiin, että ensimmäiset päätökset tuotannon aloittamisesta saattaisivat tulla parin vuoden päästä. Öljy- ja kaasualan konsultointiin erikoistunut **Chris Breidenhann** PwC:n Etelä-Afrikan toimistosta arvioi, että kaasuntuotanto voi käynnistyä Mosambikissa ja Tansaniassa vuoden 2020 tienoilla.

RAAKAÖLJYN HINTAKEHITYS JA KESKEISET GEOPOLIITTISET TAPAHTUMAT:

YHDEN ÖLJYBARRELIN HINTA YHDYSVALTAIEN DOLLAREINA

”En usko, että energiayhtiöt peruuttavat hankkeitaan. Viivästyksiä on kuitenkin odotettavissa, sillä yhtiöt laskevat entistä tarkemmin sijoitustensa kannattavuutta.”

MILJARDIEN INVESTOINTEJA

Chris Bredenhannin mukaan Mosambikin ja Tansanian kaasukentät ovat edelleen vahvoilla suhteessa kilpaileviin hankkeisiin. Energiayhtiöt vetäytyvät nyt paikoista, joissa öljy tai kaasu on syvällä tai poraaminen tulee muuten liian kalliiksi.

”Tällaisia kohteita Afrikassa on esimerkiksi Keniassa ja Etelä-Afrikassa.”

Tuotannon aloittaminen tulee kalliiksi myös Mosambikin ja Tansanian rannikkoalueilla. Esimerkiksi Tansanian kaasukentät sijaitsevat pääosin Intian valtameren avovesillä 2–3 kilometrin syvyydessä, jonka jälkeen merenpohjassa on porattava vielä yhtä syvälle. Kaasun siirtämiseksi on rakennettava tuo-

tantolaitoksia, joissa kaasu nesteytetään ja siirretään tankkialuksiin.

Huollon järjestäminen vaatii teitä ja satamia, jotka maksavat kymmeniä miljardeja euroja.

Afrikan itärannikon energiayhtiöt tähyävät ennen muuta Aasian markkinoille. Kilpailu on kuitenkin kovaa, sillä myös Australiasta ja Papua-Uusi-Guineasta on löydetty kaasua. Näissä maissa tehdyt löydöt sijaitsevat lähempänä loppukäyttäjiä.

”Kaasun ostajat käyttävät varmasti markkina-tilannetta hyödykseen ja yrittävät tinkiä tulevien kaasutoimitusten hintaa mahdollisimman alas”, Bredenhann sanoo.

Mosambikille ja Tansanialle oleellista on, kuinka pitkään öljyn ja muun energian hinta matelee alamaissa. Tutkija **Paavo Suni** Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksesta arvioi, että öljyn hinta on saavuttanut pohjalukemat ja nousee hieman lähivuosina.

”Jos maailmantalous nousee, pidemmällä aikaväl-

ALFREDO CALIZ/PANOS PICTURES/MVPHOTOS

lillä öljykin kallistuu. Kestää kuitenkin kauan ennen kuin näemme taas 110 dollarin tynnyrihintoja. Odotettavissa on rajuja hintaheilahteluja.”

Suni toteaa, että pitkän aikavälin näkymät ovat yhä suotuisat öljyä ja kaasua tuottaville maille.

”Kansainvälinen energiajärjestö IEA arvioi, että energian kysyntä kasvaa voimakkaasti ainakin vuoteen 2040 saakka. Öljy, kaasu ja kivihiihi ovat jatkossakin keskeiset energianlähteet, vaikka niiden käyttöä halutaankin vähentää päästöjen pienentämiseksi.”

SALAILU KUMMASTUTTAA

Kaasuhankkeiden lykkääntyminen antaisi Mosambikille ja Tansanialle lisäaikaa järjestää sopimusasiat ja lainsäädäntö niin, että maat saavat luonnonvaroista oikeudenmukaisen hinnan ja tulot ohjautuvat korruption sijaan kansalaisten eduksi.

Nämä asiat ovat kansalaisjärjestöjen keskeisimpiä huolenaiheita, Kepan Tansanian-toimiston kehitys-

poliittinen asiantuntija **Bakar Khamis Bakar** sanoo.

”Pelkäämme, että sopimukset energiayhtiöiden kanssa ovat epäedullisia Tansanialle. Ne ovat salaisia, eikä yhtiöiden verovelvoitteistakaan ole tietoa. Jopa parlamentin tarkastusvaliokunnalla on ollut vaikeuksia saada tietoja, vaikka sen pitäisi toimia valtaapitävien vahtikoirana.”

Sopimuksista ulkomaisten energiayhtiöiden kanssa vastaa valtionyhtiö Tanzania Petroleum Development Corporation. Sen julkistamien mallisopimusten mukaan Tansanian osuus kaasun myyntituloista on hankkeesta riippuen 50–75 prosenttia.

Viime vuonna julkisuuteen vuoti kuitenkin Statoil- ja ExxonMobil -energiayhtiöiden kanssa tehty sopimus, jossa Tansanian osuus jäi 30–50 prosenttiin.

Kaasurahojen tuleva jako kuohuttaa myös Mosambikissa. Tämä oli yksi syy aseellisiin yhteenottoihin, joita maata hallitsevan Frelimo-puolueen ja entisen sissiliikkeen Renamon välillä leimahti vuonna 2013.

Levottomuudet eivät pysäyttäneet energiayhtiöitä. Mosambik kuuluu kuitenkin maihin, joissa ne joutuvat puntaroimaan poliittisia riskejä erityisen tarkkaan.

OSAAMISTA NORJASTA

Öljyn hinnan romhdus oli ikävä muistutus siitä, kuinka rajut hintaheilahtelut voivat sekoittaa öljy- ja kaasutuloista riippuvaisten maiden julkisen talouden.

Esimerkiksi Nigeria oli laskenut budjettinsa sen varaan, että öljyn hinta pysyy 100 dollarin yläpuolella. Nyt edessä on kipeitä leikkauksia julkisiin menoihin, kuten koulutukseen ja terveydenhoitoon.

Kansantaloudet voivat yrittää suojautua öljy- ja kaasutulojen äkillisiltä heilahteluilta. Myös Afrikan tuottajamaat ovat alkaneet perustaa valtiollisia sijoitusrahastoja, joihin öljy- ja kaasuvaroja on määrää kerätä pahan päivän varalle.

Mallia tuottajamaat ottavat Persianlahden öljy-maiden rahastoista. Myös Norja jakaa osaamistaan öljymiljardien pitkäjänteisestä sijoittamisesta muiden muassa Angolassa ja Ugandassa.

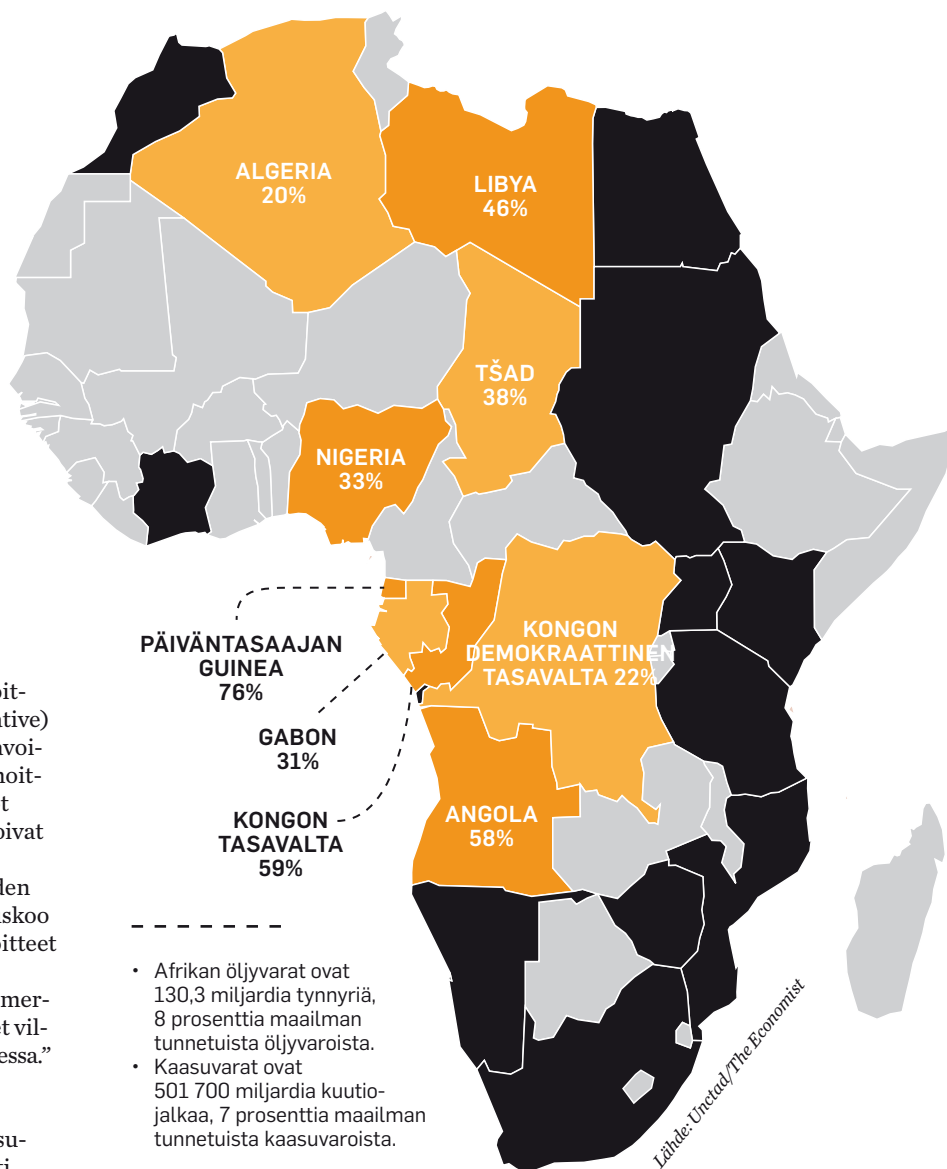
Uudet öljy- ja kaasumaat voisivat ottaa esimerkkiä myös Botswanasta, ulkoasiainneuvos **Pekka Hukka** ulkoministeriöstä sanoo. Botswanassa timanteista ja muista kaivannaisista saadut tulot on sijoitettu viisaasti infrastruktuurin, koulutuksen ja terveydenhuollon kehittämiseen.

”Hyvään talouspolitiikkaan kuuluu myös se, ettei taloutta rakenneta vain yhden toimialan varaan. Botswana on määrätietoisesti tukenut yritystoimintaa muissakin elinkeinoissa.”

**”HYVÄÄN TALOUSPOLITIikkaan
KUULUU SE, ETTEI TALOUTTA RAKENNETA
VAIN YHDEN TOIMIALAN VARAAN.”**

**AFRIKAN
TÄRKEIMMÄT ÖLJYN-
JA KAASUNTUOTTAJAT**
(OSUUS VIENTITULOISTA
VUOSINA 2010–2013)

Muita valtioita, joissa öljyn- ja kaasuntuotanto on alkanut tai sen odotetaan alkavan lähivuosina:
Sudan, Etelä-Sudan, Ghana, Kenia, Uganda, Mosambik, Tansania, Zimbabwe, Namibia, Etelä-Afrikka, Marokko, Egypti, Norsunluurannikko

Hukka kuuluu EITin johtokuntaan. EITI-aloitteella (Extractive Industries Transparency Initiative) pyritään edistämään luonnonvarojen hallinnan avoimuutta. Mukana olevat hallitukset sitoutuvat ilmoittamaan kaivannaisalan yrityksiltä saamansa tulot kolmen vuoden välein. Yhtiöt puolestaan raportoivat hallituksille tilittämänsä maksut.

Kaivannaistulojen ohjautumista kehitysmaiden budjetteihin on edelleen vaikea seurata. Hukka uskoo kuitenkin, että EITin kaltaiset kansainväliset aloitteet lisäävät avoimuutta.

”Tarkoitus on luoda painetta hallituksiin. Esimerkiksi Tansaniassa EITin raportit ovat herättäneet vilkasta keskustelua maan parlamentissa ja julkisuudessa.”

PAIKALLISET MUKAAN

Mosambikissa ja Tansaniassa toivotaan, että kaasubisnes ja sen tarvitsemat palvelut toisivat kipeästi kaivattuja työpaikkoja. Poraus ja kaasun jatkojalostus työllistävät vain vähän, mutta miljardiluokan investointien rakentaminen vaatii työvoimaa.

”Nyt keskustellaan siitä, miten paikalliset yhtiöt saadaan mukaan ja osa rakennusvaiheeseen käytettävistä varoista jäämään maahan”, Oskar Kass sanoo.

Kaasubisnes voi houkuttaa maahan myös muuta teollisuutta, esimerkiksi runsaasti energiaa tarvitsevia sementti- ja lannoitetehtaita. Jo nyt Tansaniaan tulee ulkomaisia teollisuusinvestointeja huomattavasti aiempaa enemmän.

”Etenkin kiinalaiset yritykset ovat kiinnostuneet maasta”, Kass mainitsee.

Pekka Hukka toivoo, että Tansania ja Mosambik hyödyntäisivät omaa kaasuaan sähköpulan helpottamiseen. Uusien kaasuvoimaloiden rakentamista vauhdittaa rakenteilla oleva kaasuputki maan eteläosasta Mtwarasta 500 kilometrin päähän pääkaupunki Dar es Salaamiin.

- Afrikan öljyvarat ovat 130,3 miljardia tynnyriä, 8 prosenttia maailman tunnetuista öljyvaroista.
- Kaasuvarat ovat 501 700 miljardia kuutiokalkaa, 7 prosenttia maailman tunnetuista kaasuvaroista.

PwC ennustaa, että jopa 80 prosenttia maan tarvitsemasta sähköstä tuotetaan lähivuosina maakaasulla nykyisen 40 prosentin sijaan.

Kaasutuloista toivotaan piristystä Mosambikin ja Tansanian kitulialle rahoitusmarkkinoille. Tämä auttaisi etenkin pieniä ja keskisuuria yrityksiä saamaan rahoitusta.

Kaasun tuomilla pääomilla on kuitenkin myös kääntöpuolensa.

Monet taloustieteilijät ovat varoittaneet uusia tuottajamaita niin sanotusta Hollannin taudista. Alankomaissa löytyi suuria maakaasu-esiintymiä

KAASUTULOISTA TOIVOTAAN PIRISTYSTÄ MOSAMBIKIN JA TANSANIAN RAHOITUSMARKKINOILLE.

1960-luvulla, mikä johti muun valmistavan teollisuuden näivettymiseen. Etenkin muu vientiteollisuus kärsi, kun kaasutulot vahvistivat paikallista valuuttaa.

Brittiläisen *The Economist* -lehden mukaan Angolan kahvintuottajat selvisivät pitkästä sisällissodasta, mutta nyt ne ovat suurissa vaikeuksissa maan valuutan vahvistumisen vuoksi.

Tansaniassa ja Mosambikissa vaarassa ovat tuottajat, jotka vievät maataloustuotteita ulkomaille. Heitä ovat esimerkiksi cashew-pähkinöiden ja puuvillan viljelijät.

MALTIA ODOTUKSIIN

YK-yliopisto Widerin johtaja **Finn Tarp** on seurannut pitkään Mosambikin kehitystä. Hän varoittaa liian suurista odotuksista, sillä säännöllisiä kaasutuloja maahan voi alkaa virrata aikaisintaan kymmenen vuoden päästä.

"Tiedämme, että kaasua on paljon. Mutta emme esimerkiksi tiedä, kuinka kalliiksi kaasun tuottaminen lopulta tulee. Tämä vaikuttaa oleellisesti Mosambikin saamiin tuloihin."

Kaasuntuotanto ja siihen liittyvät elinkeinot tuskin tuovat runsaasti uusia työpaikkoja Mosambikiin, Tarp arvelee. Tärkeintä hänestä ovat valtion saamat tulot. Mosambik voi nousta keskituloisten maiden joukkoon vuosien 2025–2030 tienoilla, mikäli kaasutulot osataan ohjata taloudellista ja sosiaalista kehitystä parantaviin kohteisiin.

Tällöin Mosambikin nykyinen 600 dollarin kansantulo henkeä kohti nousisi 1 000 dollariin.

Finn Tarp arvioi, että kaasutulojen sokkivaikutus Mosambikin valtion talouteen voi olla lopulta vähäinen.

"Kaasutulojen vastapainoksi kehitysavun antajat alkavat todennäköisesti vähentää tukeaan Mosambikille. Näin valtion tulojen määrä pysyisi lähes vakiona. Erona on vain se, että rahat tulevat avunantajamaiden hallitusten sijaan kaasuyhtiöiltä." •

Kirjoittaja on vapaa toimittaja.

TEKSTI HENRI PURJE JA JANNE RANTALA

KANSAN PARHAAKSI

Mosambikissa ja Tansaniassa toivotaan, että luonnonvarat hyödyttäisivät kansaa.

MAAKAASULÖYDÖILLÄ ei vielä ole suurta vaikutusta Mosambikin talouteen, sillä kaasun hyödyntäminen on kallista, sanoo **Lapizzo Congolo**, 38-vuotias opettaja maan pääkaupungista Maputosta.

"Esimerkiksi puolen kilometrin päässä Cabo Delgadon pääkaupungista vallitsee absoluuttinen köyhyys, vaikka maakunnassa sijaitsevat maailman

neljänneksi suurimmat maakaasuvarat."

Hän toteaa, että pitkällä tähtäimellä luonnonvarat voivat edistää maan taloutta ja kehitystä. Samoilla linjoilla on **Dremilde Million**, 38-vuotias maputolainen kiinteistönvälittäjä, jonka mielestä luonnonvarojen

hyödyntämistä on hallinnoitava taitavasti.

"Tärkeää on, että monikansallisten yhtiöiden maksut kanavoitaisiin läpinäkyvästi valtion budjetin kautta ja investoitaisiin

järkevästi, esimerkiksi koulutukseen ja terveydenhuoltoon."

Hän huomauttaa, että koulutetut kansalaiset osaavat hallita paremmin luonnonvarojaan.

Millionin mielestä kaasu- ja öljytulot olisi syytä käyttää koulutuksen lisäksi sairaaloihin ja hoitohenkilökuntaan, joita pitäisi riittää myös syrjäseuduille, sekä infrastruktuuriin, kuten tieverkon laajentamiseen, julkisen liikenteen parantamiseen ja nykyistä kestävämpien siltojen rakentamiseen.

Jos maan talous vahvistuisi, palkkoja voitaisiin nostaa, hän toteaa.

"Työpaikat lisääntyisivät. Työttömyysturvan, eläkkeiden ja vammaisten taloudellisen tuen kehittäminen hyödyttäisi kaikkia mosambikilaisia, myös minua."

Million ja Congolo ovat yhtä mieltä siitä, että huonosti hallittuna luonnonvarat voivat muuttua kiroukseksi, jolloin hyöty niistä valuu valmiiksi rikkaalle vähemmistölle.

ELIN-KUSTANNUKSET LASKEVAT

Tansanialainen lääketieteen opiskelija **Martin D. Njile**, 31, iloitsee siitä, että

jatkossa maakaasun käytön lisääntyminen vähentää ilmansaasteita ja hidastaa metsäkatoa.

"Energian halpeneminen leikkaa tuotantokustannuksia, mikä näkyy yritysten voitoissa ja tuotteiden hinnoissa. Kansalle

tärkeintä on, että elinkustannukset laskevat."

Luonnonvarojen mahdolliset vaikutukset näkyvät Tansaniassa vasta pitkän ajan päästä,

uskoo **Cecilia Ruttagah**, 39-vuotias kaupallinen johtaja Dar es Salaamista.

"Historian perusteella voi olettaa mahdollisten tulojen jäävän harvoille. Tavalliset ihmiset hyötyvät liian hitaasti ja liian vähän."

Kirjoittajat ovat vapaita toimittajia. Rantala asuu Mosambikissa, Purje Tansaniassa.

TEKSTI HANNELE HUHTALA

TANSANIA: EPÄSELVYYTTÄ KAASUTULOISTA

Kiinan rahoittama maakaasuputki sai tansanialaisen Mtwaran asukkaat mellakoimaan.

TANSANIALAISTEN kaupunkien Dar es Salaamin ja Mtwaran välille valmistuu maakaasuputki, jonka Kiina rahoittaa. Asuinmaita on alettu lunastaa. Lakimies **Walter Walter Ngonyani** kertoo, että paikallista väestöä on helppo käyttää hyväksi, koska he eivät tunne lakia eivätkä oikeuksiaan.

Tansanian maallain mukaan kyläläiset omistavat maansa, jos he ovat asuneet samassa paikassa vähintään 12 vuotta. Hallituksen virkamiehet ovat kyselleet asukailta papereita maanomistuksesta. Jos niitä ei ole löytynyt, ihmisiä on pakkosiirretty.

"Hallitus on pakkolunastanut maita alehintaan."

Ngonyami työskentelee lakiasiantoisena Mtwara Office for Legal Aidissä. Se auttaa ihmisiä, joilla ei ole varaa ryhtyä oikeustoimiin.

SUURIA ODOTUKSIA

Toukokuussa 2013 Tansanian silloinen energiaministeri **Sospeter Muhongo**

esiintyi televisiossa ja vahvisti kiinalaisten maakaasuputki-investoinnin eteläisestä Mtwarasta maan suurimpaan kaupunkiin Dar es Salaamiin.

Mtwaralaiset tulkitsivat puheen niin, etteivät he pääse osallisiksi kaasutuloista. Syntyneet mielenosoitukset äityivät väkivaltaisiksi.

Kun metsänhoitaja **Anna-Kaisa Kähkölä** oli palaamassa työmatkaltaan Liwalesta Mtwaraan, hän kuuli mellakoista ja päätti palata takaisin. Kähkölä työskentelee Mtwarassa suomalaisrahoitteisessa Limas-hankkeessa, joka tukee maa- ja metsätalousyrityksiä. Suomalaiset ovat tehneet alueella kehitysyhteistyötä yli 40 vuotta.

Kähkölä palasi Mtwaraan parin päivän päästä, jolloin armeija ja poliisi olivat tukahduttaneet mielenosoitukset. Mellakoissa menehtyi useita ihmisiä.

Hän asuu edelleen Mtwarassa. Armeija on yhä läsnä.

"Armeijalla on iso leiri Naliendelessä kymmenen kilometrin päässä keskustas-

ta, joten uusia mellakoita tuskin puhkeaa. Jos joukkoja vähennetään, ihmiset alkavat takuulla mellakoida."

Bryson Mshana, toimittaja ja Southern Media Solutions -yrityksen johtaja, seurasi mellakoita Mtwarassa. Nyt hän työstää dokumenttielokuvaa ihmisoikeusrikkomuksista, joita armeijan joukot paikallisille tekivät. Elokuvan sisältö on arkaluontoista. Mshanan mukaan toimittajia on pidätetty vähemmästäkin, kuten mellakoiden muis-
telemisesta radiolähetyksessä.

Mtwarassa on paljon nuoria, kuten muuallakin Tansaniassa. Valtaosa nuorista on työttömiä ja turhautuneita, ja heidät on helppo lietsoa mellakoimaan minkä tahansa asian puolesta.

Anna-Kaisa Kähkölä on kuullut puhetta sodan syttymisestä.

"Moottoripyörätaksien kuljettajat toistelevat, että sota tulee. Kiinnostavaa nähdä, mitä tapahtuu syksyn vaalien aikaan."

Kirjoittaja on vapaa toimittaja.

TEKSTI ELINA VENESMÄKI

IRTI HIILESTÄ

Afrikan energiasijoituksia uhkaa myös niin sanotun hiilikuplan puhkeaminen.

LÄNSIMAISIA on puhuttu muutamia vuosia hiilikuplasta tai hiiliriskistä. Tutkimusten mukaan valtaosa hiilestä ja öljystä pitää jättää maan alle, jos ilmasto-katastrofi halutaan estää.

Monet yliopistot, kirkot ja kaupungit ovat luopuneet tai aikovat luopua hiilisijoituksista, koska ne eivät halua sijoittaa rahojaan ilmastonmuutoksen edistämiseen. Esimerkiksi Ruotsin kirkko on päättänyt irtautua hiilestä. Rockefellerin öljysuku ilmoitti syyskuussa luopuvansa sijoituksista fossiilisiin polttoaineisiin.

AFRIKAN HIILENTUOTANTO KASVAA VIITISEN PROSENTTIA VUODESSA.

Myös Afrikassa puhutaan ilmastonmuutoksesta ja hiilikuplasta.

Afrikkalaisten tietoisuus ei kuitenkaan ole vielä lännen tasolla, toteaa antropologi **Vito Laterza**. Hän tutkii Afrikan kaivos-toimintaa Pretorian yliopistossa Etelä-Afrikassa.

Etelä-Afrikka on maailman viidenneksi suurin kivihiilen tuottaja. Afrikan kakkonen on Mosambik ja kolmas Zimbabwe. Valtaosa Afrikan hiilestä on keskittynyt manteeen etelä- ja keskiosiin, mutta myös Nigerialla on paljon käyttämättömiä varoja.

Yhdysvaltain hallituksen mukaan hiilentuotanto Afrikassa kasvaa viitisen prosenttia vuodessa, eniten Etelä-Afri-

kassa. Etelä-Afrikassa suunnitteilla on ainakin 20 uutta kaivosta tai vanhojen laajennusta.

TALOUSKASVUN EHDOLLA

Etelä-Afrikka on muuta Afrikkaa edellä myös ilmastokeskustelussa. Se vaatii silti Kiinan ja Intian lailla, että päästörajoitukset eivät saa viedä mahdollisuuksia talouskasvuun ja kehitykseen.

Hiilikupla uhkaa vahvasti myös Afrikkaa, toteaa kansainvälinen Carbon Tracker -ryhmä, joka koostuu talous-, energia- ja lakiasiantuntijoista. Kiinan odotetaan vähentävän heikkolaatuisen, paljon rikkiä ja tuhkaa sisältävän kivihiilen ostoja parantaakseen ilmanlaatuaan. Eteläisessä Afrikassa on paljon tällaista hiiltä. Kun hiilen hinta laskee, sillä on myös vaikea kattaa kulut, jotka ovat suuria etenkin uuden kaivoksen avaamisvaiheessa.

Afrikassa ilmasto-ongelmat näkyvät paikoin isostikin, mutta arkiset ongelmat menevät usein edelle. Saharan eteläpuolisessa Afrikassa on eniten sähköttömiä ihmisiä maailmassa. Kaikkiaan ilman sähköä elää yli miljardi ihmistä.

Paikalliset yhteisöt vaativat sähköverkon laajentamista myös maaseudulle. Monet hallitukset asettavat kuitenkin etusijalle sen, että sähköä saadaan suurille teollisuuslaitoksille ja tiheään asutetuille kaupunkialueille.

Maaseudun sähköistämisessä pienaurinkovoima onkin alkanut levitä. •

Kirjoittaja on vapaa toimittaja.

TAUSTAA TAPAHTUNEELLE

- Mtwaran levottomuuksissa on kyse hyvin poikkeuksellisesta tapahtumasta Tansaniassa.
- Kaasuputken on määrä kuljettaa Mtwaran lähiedustan kaasua, jota on hyödynnetty jo 1980-luvulta lähtien. Dar es Salaamissa sijaitsee Tansanian sähköjaka-
- Tansaniassa tämä niin sanottu "vanha kaasu" ja uusien kaasulöytöjen hyödyntäminen menevät usein sekaisin. Näin tapahtuu erityisesti Mtwarassa, joka on Tansaniankin mittapuulla köyhä ja laiminlyöty alue.
- Tansanian hallitus on tiedottanut kaasuputkihankkeesta huonosti, mutta syyllisinä levottomuuksiin pidetään myös alueen omia populistisia poliitikkoja. He ovat luvanneet epärealistisesti, että kaasun ansiosta ihmisten elämä muuttuu nopeasti paremmaksi.

PASI NOKELAINEN

ETIOPIA

Nälänhätä VAIHTUI PIILONÄLÄKSI

Kolme vuosikymmentä sitten Etiopiaa ravisteli yksi 1900-luvun tuhoisimmista nälänhädistä. Maa tuottaa pian tarpeeksi ruokaa, mutta ihmiset syövät vielä liian yksipuolisesti.

Yeshalge Dmeke kuivaa teff-viljaa kotinsa edustalla. Hän ei esiinny oheissa jutussa.

FREDERIC COURBET/PANOS PICTURES/MPHOTOS

TEKSTI JA KUVAT NOORA JUSSILA

Maastosta on vaikea löytää tasaista kohtaa. Pohjois-Etiopiassa, Lalibelan kaupungin ympäristössä, tasaisinkin maa nousee pienille kummuille. Niiden laeilla on pieniä savesta ja puusta rakennettuja taloja ja kultaisenaan hohtavia viljakasvoja.

Tällaisella kummulla asuu **Sisay Tesle**, joka on koko ikänsä viljellyt maataan.

Hänen kekonsa on erityisen kultainen. Se on kotoperäistä teffiä, yhtä maan perusviljaa. Brittiläinen sanomalehti *The Guardian* ja yhdysvaltalainen *Huffington Post* povasivat viime vuonna teff-viljasta seuraavaa Yhdysvaltain ja Euroopan ruoan megatrendiä.

Teff on gluteenitonta ja erityisen ravinteikasta. Teslen kotiseudulla, Amharan läänissä, sitä kasvaa enemmän kuin muualla Etiopiassa.

Harva tulee ajatelleeksi Etiopiaa seuraavan superruoan kotimaana.

Etiopia muistetaan vuosien 1983–1985 nälänhädästä, joka tappoi yli 400 000 ihmistä. Tesle oli silloin pikkupoika mutta muistaa niukkuuden. Hän ei usko, että vastaavaa katastrofia enää tapahtuu. Sadot ovat nykyisin parempia kuin silloin, kun hän aloitti teffin viljelyn.

Tesle viljelee myös kaalia, banaania, appelsiinia, sitruunaa ja papaijaa. Valtaosan hedelmistä ja teffistä Tesle myy Lalibelan markkinoilla, ja loput jäävät viisihenkiselle perheelle.

”Elämä on aiempaa parempaa. Meillä on sähköä, ja kaikilla viljelijöillä on kännykkä. Koulut ovat lähellä koteja, joten lapset on helpompi lähettää kouluun.”

Hän kiittää Etiopian hallitusta, joka on viime vuosina investoinut merkittävästi maatalouteen ja Telsen kaltaisten pienviljelijöiden aseman parantamiseen.

TIEVERKOSTO VAIKUTTAA

Etiopia on kulkenut pitkän matkan 1980-luvun nälänhädistä. Perusviljojen, kuten ohran, vehnän, teffin, durumman ja maissin sadot ovat kaksinkertaistuneet kymmenen viime vuoden aikana.

Etiopia on yksi harvoja Afrikan maita, joka on lunastanut lupauksensa käyttää kymmenyksen budjetistaan maatalouteen, kuten Afrikan unionin kokouksessa Mosambikissa vuonna

2003 sovittiin. Investointeja tehdään runsaasti maatalouden teknologiaan, kuten kasteluun ja lannoitteisiin.

Etiopian hallitus suhtautuu myös ruokaturvaan vakavasti.

Nopeasta talouskasvustaan huolimatta Etiopia on edelleen Afrikan köyhimpiä valtioita, ja joka kymmenes 90 miljoonasta etiopialaisesta on yhä ulkomaisen ruoka-avun varassa. Aliravitujen osuus on Maailmanpankin mukaan kuitenkin pudonnut vuoden 1990 75 prosentista 35 prosenttiin.

Aliravitsemusta tutkittaessa on pitkään keskitytty kalorimäärään. Viime vuosina on kuitenkin havahduttu tarkkailemaan myös syötyjen kalorien

laatua. Tutkijat ovat alkaneet puhua piilonälästä, jolla tarkoitetaan tärkeiden hivenaineiden, vitamiinien ja mineraalien puutostilaa.

Maailman nälkäindeksi viime vuodelta osoittaa, että piilonälkää näki kaksi miljardia ihmistä. YK:n mukaan 805 miljoonaa ihmistä kärsi varsinaisesti nälästä eli kalorien puutteesta.

”Etiopiassa on Afrikan yksipuolisimmat ruokavaliot”, sanoo tutkija **Kalle Hirvonen**, joka työskentelee kansainvälisen ruokapolitiikan tutkimusinstituutin IFPRI:n toimistossa Etiopian pääkaupungissa Addis Abebassa.

Etiopialaisista 85 prosenttia on riippuvaisia maataloudesta. Yleensä

Sisay Tesle (oik.) viljelee ravinteikasta teffiä Lalibelan kaupungin lähistöllä. Kuvassa myös vaimo Genthe Treye ja poika Sefew kotinsa edustalla.

Pienviljelijät myyvät tuotteitaan Hararin kaupungin katumarkkinoilla.

ETIOPIA INVESTOI MAATALOUDEN TEKNOLOGIAAN, KUTEN KASTELUUN JA LANNOITTEISIIN.

satokausia on vain yksi vuodessa. Silloin etiopialaiset syövät Hirvosen mukaan monipuolisemmin kuin sadekaudella.

Ruokavalioon vaikuttaa myös etäisyys markkinapaikasta.

Etiopiassa etäisyydet ovat suuria ja tieverkosto maaseudulla huono tai olematon. IFPRIn tutkimus vuodelta osoittaa, että maaseudun asukkaat kulkevat keskimäärin 12 kilometriä markkinapaikoille. Jos asiaa ei ole, sen vuokraus kantojuhdataksi voi tulla kalliiksi.

”Ruoan saatavuus parantaa ruokavaliota. Yksi keino ruokavalioiden monipuolistamiseksi on tieverkon parantaminen”, Hirvonen sanoo.

RUOKAA YLI TARPEEN

Ohi pörisee sinisiä minibusseja ja kolmipyöräisiä *bajajeja*, joita kutsutaan myös *tuktukeiksi*. Ollaan Gonderin kaupungin liepeillä, muutaman sadan kilometrin päässä Lalibelasta. **Berhanu Gebru** iskee kuokan mutaiseen maahan. Vesi etsii uuden uoman, kiemurtelee valmiiksi kuokittua väylää pitkin ensin hitaasti, sitten rivakasti pellon toiseen päähän.

Gebru iskee kuokan uudelleen maahan avatakseen vedelle toisen uoman.

Hän viljelee isänsä kanssa valkosipulia ja sipulia, joista kerätään sato kerran vuodessa. Sadekausi on touko-

syyskuussa, jolloin he kasvattavat myös maissia. Lisätuloja Gebru ja hänen isänsä hankkivat idättämällä sipulia istutusvalmiiksi muille viljelijöille.

Heidän vuositulonsa ovat noin 25 000 Etiopian birraa eli noin tuhat euroa.

Viljelysmaa on vuokrattu. Maan omistaja ottaa vuokrana puolet sadosta.

”Tahdomme jatkaa viljelyä entiseen malliin, mutta omistaja tahtoi viljellä khatia, koska siitä saa paremman tuoton”, Gebru sanoo.

Khat-pensaan lehdet ovat suosittu ja laillinen päihde. Khatia viedään paljon naapurimaihin, etenkin Somaliaan ja Djiboutiin.

Gebru perheineen on tyypillinen Amharan läänin pienviljelijä. Monet viljelijät tuottavat kahta-kolmea lajia ja lisäksi jotain muuta lajia sadekaudella.

”Täällä Amharan läänissä ruokaa tuotetaan jo yli tarpeen”, sanoo **Laura Kihlström**, joka työskentelee apulaisasiantuntijana Suomen ja Etiopian hallitusten välisessä kehitysyhteistyöhankkeessa Agro-BIGissa Amharan läänin pääkaupungissa Bahir Darissa.

Agro-BIG pyrkii Etiopian maataloussektorin kehittämiseen sipulin, perunan, maissin ja riisin arvoketjuja parantamalla. Kihlström on ruokaturvakysymyksiin perehtynyt agronomi.

Kihlströmin mielestä Etiopian ruokaturvan suurimpia ongelmia ovat alhaiset sadot, huonolaatuiset siemenet viljelyssä, yksipuolisen ruokavalion aiheuttamat ravitsemushäiriöt ja puutteellinen infrastruktuuri.

TODISTUS MAASTA

Etiopian hallitus on investoinut viime vuosina etenkin kastelujärjestelmiin, lannoitteisiin ja hyvälaatuisiin siemeniin. Lannoitteilla ja paremmilla siemenillä saadaan aikaisempaa suurempia satoja, ja kastelujärjestelmillä on pystytty vähentämään riippuvuutta sateista.

Viljelijöitä pyritään tukemaan niin, että myyntiin jäisi enemmän oman kulutuksen jälkeen.

Berhanu Gebru viljelee sipulia ja valkosipulia Gonderissa.

Laura Kihlströmin mielestä Etiopian hallituksen olisi aika keskittyä ravitsemukseen. Ruokaa tuotetaan pian tarpeeksi, ja nyt pitäisi miettiä, miten ruokavaliota saataisiin monipuolistettua.

”Ravitsemuksen miettiminen on tärkeää, etteivät piilonälkä ja toisaalta ylipainoisuus lisäänty. Ravitsemukseen pitää satsata, jos halutaan, että työvoima on kognitiivisesti kyvykästä myös muihin töihin kuin maatalouteen tai esimerkiksi kukkateollisuuteen.”

Etiopiassa maan omistaa valtio, mutta viljelijällä on oikeus viljellä maata ilmaiseksi ja vuokrata sitä edelleen. Maanomistajuudessa on kuitenkin epäselvyyksiä, joita hallitus on pyrkinyt ratkomaan vuodesta 2005 alkaen tarjoamalla viljelijöille virallista maanomistussertifikaattia.

Myös Suomi on tukenut sertifikaatteja kehitysyhteistyössään.

”Tutkimukset osoittavat, että mikäli viljelijällä on virallinen todistus maastaan, hän on myös aikaisempaa halukkaampi ottamaan käyttöön kestäviä viljelymenetelmiä ja istuttamaan puita”, Kihlström sanoo.

Hänen mukaansa todistus vähentää naapureiden välisiä konflikteja ja parantaa naisten asemaa. Lesken tai eronneen naisen asema on turvatumpi, jos hänellä on virallinen todistus omistamastaan maasta.

SUPERVILJA KARKAA ETIOPIAN PIENITULOISTEN ULOTTUVILTA

TEFF ON GLUTEENITONTA ja erittäin kuitu-, rauta- ja kalsiumpitoista koto-peräistä etiopialaista viljaa, jota viljellään Etiopian lisäksi vain naapurimaassa Eritreassa. Etiopiassa teffiä on viljelty jo tuhansia vuosia.

Teffin hinta on noussut viime vuosina muita elintarvikkeita voimakkaammin, ja vilja on nykyään lähinnä keski- ja hyvätuloisten herkkua. Etenkin pienituloisimmat teffin viljelijät ovat hyötynet hinnannoususta.

Maaseudulla asuville ja kaupunkien pienituloisimmille teff on luksustuote, joka korvataan maissilla, durralle tai muilla halvemmilla viljoilla. Kun keski-vertokas kaupunkilainen syö noin 60 kiloa teffiä vuodessa, maaseudulla vastaava luku on 20 kiloa.

Etiopian hallitus kielsi teffin viennin

vuonna 2006. Kieltoa perusteltiin teffin hinnan nousulla. Vientikielto on edelleen voimassa, mutta se ei koske teffistä valmistettuja tuotteita, kuten injeraa.

YK:n elintarvike- ja maatalousjärjestön FAOn mukaan teffin viennille on hyvät edellytykset, sillä kysyntää olisi ainakin Eritreassa sekä Lähi-idässä, Yhdysvalloissa ja Euroopassa asuvan diasporan keskuudessa. FAOssa uskotaan, että teffin vientikiellon purkaminen hyödyttäisi suurta osaa maaseudun pienituloisista viljelijöistä.

Teffin viljelyyn käytetään Kansainvälisen ruokapolitiikan tutkimusinstituutin IFPRIn mukaan tällä hetkellä noin viidenes Etiopian viljelyspinta-alasta ja sitä kasvaa noin 6,3 miljoonaa viljelijää. Etiopian hallituksella on tavoitteena kaksinkertaistaa teffin viljelyspinta-ala tänä vuonna.

Injera-lettujen valmistusta
Mama Freshissä Addis Abebassa.
Yrityksen alkuvaiheessa vuonna
2003 työntekijöitä oli kuusi.
Nyt heitä on kokoaikaisesti
110 ja osa-aikaisesti 20.

MAATALOUS TYÖLLISTÄÄ

Emana Emyew Mellese kuuluu yhdeksän naisen osuuskuntaan, joka sai viljelysmaansa viisi vuotta sitten Gonderin kaupungilta. Viljelysmaata myönnetään kaupungin laitamilta ihmisille, joilla ei ole muita keinoja hankkia toimeentuloa.

Mellesellä ei ole koulutusta. Maanviljelyyn naiset koulutti Yhdysvaltain kehitysapuviraston USAIDin hanke.

Nyt Mellese tarkastaa tummanvihreää kaalisatoa. Sadonkorjuuseen on vielä kaksi viikkoa. Keskipäivän paah-teelta varjon tarjoaa vain avokadopuu, josta odotetaan tänä vuonna ensimmäistä satoa. Sen alla kuopii maata kaksi kirjavaa kananpoikaa.

Vuoden kaalisadosta ei irtoa kylliksi toimeentuloa osuuskunnan naisille.

Naiset haluaisivat laajentaa tuotantoaan. He ovat pyytäneet paikallishallinnolta sähköä, jolla pellon kastelun saisi automatisoitua. Nyt pelto kastellaan käsin. He ovat myös pyytäneet lupaa pienen myymälän perustamiseksi kaupunkiin vievän tien varrelle, sillä pelkästään kaalien vuoksi kuluttajat eivät tule osuuskunnan tilalle. Maa on kallista, eikä lupaa ole toistaiseksi saatu.

Monet etiopialaiset ovat saaneet Mellesen tavoin uutta toimeentuloa maataloudesta.

Etiopian talous kasvaa 8–10 prosentin vuosivauhtia ja on yksi Afrikan nopeimmin kasvavista. Maan hallitus on maatalouden investoinneillaan ja turvaverkko-ohjelmallaan (Productive Safety Net Programme PSNP) nostanut yli 1,5 miljoonaa ihmistä köyhyydestä, Maailmanpankki arvioi tammikuisessa raportissaan. PSNP on myös parantanut ruokaturvaa.

Etiopian turvaverkko-ohjelman vuosibudjetti on vajaat 440 miljoonaa euroa, ja se on Afrikan toiseksi suurin ohjelma Etelä-Afrikan jälkeen. Vuonna 2005 perustettuun ohjelmaan kuuluu kahdeksan miljoonaa etiopialaista. Ohjelmassa hallitus työllistää huono-osaisia kylän yhteisesti valitsemaan projektiin, kuten tien rakentamiseen, ja maksaa heille pienen palkkion.

Pakatut injerat lennätetään Mama Freshistä vielä saman illan lennolla Washingtoniin Yhdysvaltoihin.

Emana Emyew Mellese tarkastaa yhdeksän naisen osuuskunnan kaalisatoa Gonderissa.

”Kyse on pienistä summista, mutta samalla huonoimmassa asemassa olevat saavat työtä maatalouden ulkopuolelta. Se auttaa, jos on huono vuosi. PSNP on yksi tämän hallituksen menestystarinoista”, sanoo Kalle Hirvonen IFPRIstä.

Maailmanpankin mukaan köyhimpiä eli alle eurolla päivässä eläviä oli vuonna 2011 noin 37 prosenttia, kun vastaava luku vuonna 2000 oli vajaat 55 prosenttia. Tahti on huima, sillä muista Afrikan valtioista vain Uganda on pystynyt vähentämään köyhyyttä tuntuvammin kuin Etiopia samalla aikavälillä. Viime vuonna ulkoministeri **Tedros Adhanom** sanoi, että Etiopia tähtää keskituloiseksi maaksi vuoteen 2025 mennessä.

Etiopian bruttokansantuotteesta noin 46 prosenttia ja ulkomaanviennistä 80 prosenttia tulee maataloudesta. Suurin osa köyhistä asuu maaseudulla ja on riippuvaisia maataloudesta, joten

MAATALOUTEEN PERUSTUVA TALOUSKASVU KITKEE YLEENSÄ KÖYHYTTÄ TEHOKKAAMMIN KUIN MUU TALOUSKASVU.

KOHTA TEFFISTÄ VALMISTETAAN INJERAN LISÄKSI PIIRAKOITA, PITSAA TAI HAMPURILAISIA.

maatalouteen perustuva talouskasvu kitkee yleensä köyhyyttä tehokkaammin kuin muu talouskasvu.

Tasaista talouskasvu ei kuitenkaan ole. Ruoan hinnan nousu kasvattaa viljelijöiden palkkapussia mutta kurittaa samalla varsinkin kaupungissa asuvien köyhien ruokaostoksia.

YHDYSVALTAIN MARKKINOILLE

Pääkaupungissa Addis Abebassa talouskasvu näkyy koko kaupungin kattavana rakennustyömaana. Joka puolella nousee korkeammalle kurottavia taloraakileita.

Injera-lettuja valmistavan Mama Freshin perustaja ja toimitusjohtaja Hailu Tessema valuttaa käsissään teff-jyviä Addis Abebassa.

Myös perheyrittäjä Mama Freshin uudet toimitilat ovat vastavalmistuneet. Toimitusjohtaja **Hailu Tessema** esittelee tuotantolaitostaan ylöspäin. Täällä käsitellään mausteet, täällä valmistetaan perinteisten injera-lättysten taikina, täällä injerat paistetaan ja täällä ne pakataan.

Tessemalla on kaksi tavoitetta. Ensimmäinen on tuoda Etiopian perinneruoka, teff-viljasta valmistettu hapan injera-lettu maailman jokaiseen ruokapöytään. Toinen on luoda työpaikkoja etiopialaisille. Kummassakin on tapahtunut kiitettävää edistystä.

Mama Fresh valmistaa päivittäin yli 10 000 injeraa, joista 80 prosenttia lennätetään samana iltana Washingtoniin, Lontooseen, Berliiniin ja jopa Helsinkiin Kuningatar Saba -ravintolaan.

Kun Tessema perheineen perusti Mama Freshin vuonna 2003, työntekijöitä oli kuusi. Nyt kokoaikaisia työntekijöitä on 110 ja osa-aikaisia 20. Yhtiöllä on suuret odotukset teff-viljasta.

”Kaikkialla maailmassa tarvitaan teffiä. Uskon, että maaliskuun jälkeen liikevaihtomme kaksinkertaistuu. Ensi vuonna se kolminkertaistuu”, Tessema sanoo.

Kehitteillä on uusi resepti, jolla teffistä valmistetaan injeran lisäksi myös piirakoita, pitsaa tai hampurilaisia. Yhdysvaltalaisen supermarketketjun kanssa on jo sovittu yhteistyöstä.

Tähän asti Mama Fresh on ostanut tarvitsemansa teffin suoraan viljelijöitä Addis Abeban ympäristöstä, mutta suunnitelmissa on tuottaa myös teffiä itse. Yhtiö on neuvotellut Etiopian hallituksen kanssa alustavasti 700 hehtaarin viljelysmaasta.

”Tahdomme ehdottomasti tarjota viljelijöillemme kaikkein moderneinta teknologiaa maanviljelyyn ja auttaa koko Etiopiaa ottamaan käyttöönsä modernin teknologian. Emme me tahdo tehdä vain rahaa vaan myös uudistaa maata ja maanviljelystä”, Hailu Tessema sanoo. •

Kirjoittaja on vapaa toimittaja.

PUOLET VUODESTA VEGAANINA

LAUTASELLA ON SUURI injera-lätty ja sen päällä värikkäitä linssejä ja kasviksia. Kaikki on vegaanista eli ruoassa ei ole käytetty eläinkunnan tuotteita.

Lähes puolet etiopialaisista on ortodoksikristittyjä, ja he paastoavat 180 päivää vuodessa. Papit, munkit, nunnat ja muut kirkossa erityisasemassa olevat paastoavat 250 päivää vuodessa. Paaston aikana syödään pelkästään vegaanista ruokaa. Viikolla paastopäiviä on kaksi. Keskiviikkona paastotaan, koska silloin Jeesus tuomittiin ristille, ja perjantaina Jeesuksen ristiinnaulitsemisen muistoksi.

Kahden viikoittaisen paastopäivän lisäksi Etiopian ortodoksit paastoavat uskonnollisten pyhien alla. Pisin yhtenäinen paasto on keväällä, 55 pääsiäistä edeltävää päivää.

PIMEYDESTÄ VALOON

Näkemättäkin voi ilmaista itseään. Norsunluurannikolla sokeat nuoret saivat mahdollisuuden tanssia, laulaa, soittaa ja löytää itsestään uusia ulottuvuuksia.

TEKSTI TIINA KIRKAS KUVAT JOANA CHOUMALI

Josias Yesso, 27, harjoittelee tanssiesitystä, joka kertoo sokeiden elämästä Afrikassa. Hän kävi säännöllisesti ekumeenisen OES'42:16-järjestön kulttuurikeskuksessa Yopougonin kaupunginosassa Abidjanissa, kunnes keskus suljettiin tammikuussa rahapulan vuoksi. Hän palasi kotikyläänsä ja ansaitsee elantonsa kalastajana.

OES'42:16-järjestön tavoitteena on osallistaa näkövammaiset yhteiskuntaan taiteen keinoin.

OES'42:16 viittaa Vanhan testamentin Jesajan kirjan 42. lukuun ja sen 16. jakeeseen: "Minä johdatan sokeat tietä, jota he eivät tunne; polkuja, joita he eivät tunne, minä kuljetan heidät. Minä muutan pimeyden heidän edellään valkeudeksi ja koleikot tasangoksi. Nämä minä teen enkä niitä tekemättä jätä."

Kymmenenvuotias **Nathan Coulibaly** seuraa, kuinka nuoret sokeat miehet soittavat rumpuja. Pojan mielestä se on kiehtovaa. Coulibaly on järjestön työntekijän poika ja näkevä.

Roman Coulibaly, 24, soittaa rumpuja keskuksen ranskan luokassa. Hän syntyi sokeana mutta on perheensä tukemana kouluttautunut ääniteknikoksi ja muusikoksi. Taidoillaan hän onnistuu hankkimaan itselleen myös hieman omaa rahaa.

Yvonne Bella
Akissi, 22, saapuu
OES'42:16-järjestön
kulttuurikeskukseen
ystävänsä saattamana.
Hän sokeutui sairauden
seurauksena muutama
vuosi sitten. Isä hylkäsi
tyttärensä, ja nyt Akissi
yrittää jatkaa lukion
jälkeisiä opintojaan.
Ennen sokeutumistaan
hän haaveili näyttelijän
ammattista.

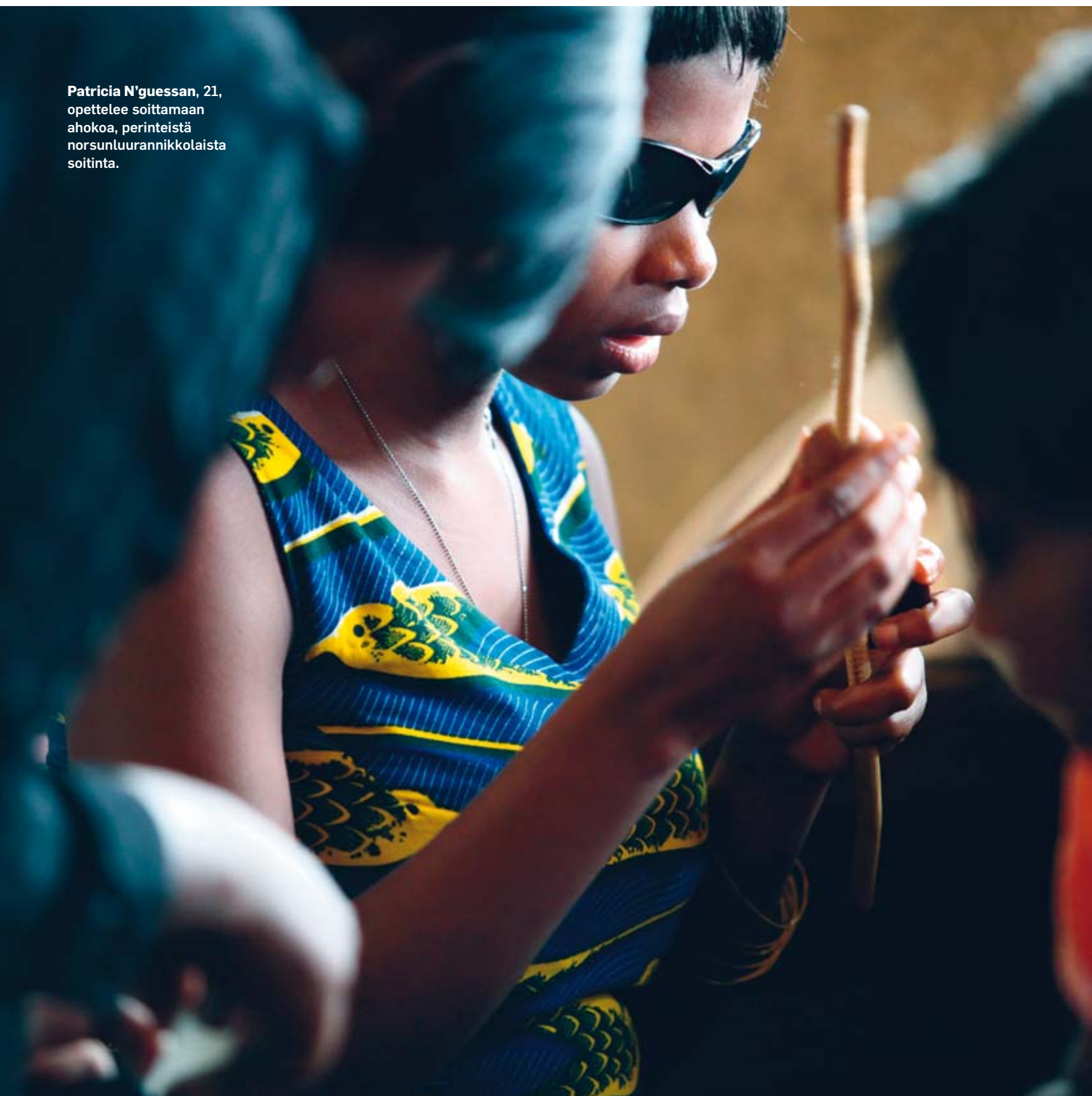

28-vuotias **Nadège N'guessan** (vas.) sairastui silmänpainetautiin ja sokeutui. Hänen vanhempansa eivät selviytyneet tyttären vammautumisesta vaan erosivat. Nyt N'guessan on koditon ja yöpyy ystäviensä luona. Hän opiskelee taidehallintoa kansallisessa taideyliopistossa ensimmäisenä sokeana naisena. Valtio tukee hänen opintojaan stipendillä.

30-vuotias **Rosalie Touré** (kesk.) on syntymäsokea ja orpo. Hän asuu siskojensa luona ja elättää itsensä myymällä käsitöitään.

Ba Enoc (oik.) sokeutui mystisen sairauden seurauksena kuusi vuotta sitten. Hän on 27-vuotias ja opiskelee musiikkia kansallisessa taideyliopistossa.

Patricia N'guessan, 21,
opettelee soittamaan
ahokoa, perinteistä
norsunluurannikkolaista
soitinta.

Nicole Kouamé, 34,
harjoittelee tanssiesityksen
koreografiaa opettajansa
Martial Bohuin avustamana.

Näkemättäkin voi ilmaista
itseään. OES'42:16-järjestön
kulttuurikeskus tarjosi
muutaman vuoden ajan sokeille
ja näkövammaisille nuorille
mahdollisuuden luoda taidetta,
tehdä kulttuuria ja liikkua.
Tanssi- ja teatteritaiteen opettaja
Martial Bohui ohjaa 34-vuotiaasta
Kadidia Ouattaraa.

Muutama vuosi sitten
Santé Ngohiol, 34,
perusti sokeille nuorille
OES'42:16-järjestön
ja kulttuurikeskuksen.
Hän on näkevä. Nyt hän
etsii kiivaasti rahaa,
jotta voisi avata suljetun
kulttuurikeskuksen
uudestaan.

"Oivalsin, mitä
musiikki merkitsee ihmisille,
jotka pitävät itseään muita
huonompina. Taiteellisessa
ryhmässä he saavat
rikkoo rajansa, irtautua
eristyksestään ja muuttaa
kohtaloaan. He saavat
mahdollisuuden osallistua
ja näyttää yhteiskunnalle,
mihin he kykenevät."

JOANA CHOUMALI ON 40-VUOTIAS
NORSUNLUURANNIKKOLAINEN
VALOKUVAAJA. *DE L'OMBRE
À LA LUMIÈRE* -SARJAA VARTEN
HÄN VIERAILI OES'42:16-JÄRJESTÖN
KULTTUURIKESKUKSESSA
SÄÄNNÖLLISESTI VUOSINA
2012-2014. VIIME VUONNA CHOUMALI
SAI AFRIKKALAISEN NYKYVALOKUVAN
POPCAP-PALKINNON.

MYANMAR

Opiumepidemi I GYLLENE TRIANGELN

Opiumet sprider sig i nordvästra Myanmar's bergsområden. Laglöshet, underutveckling och korruption göder produktionen och missbruket lamslår hela byar.

TEXT OCH BILDER AXEL KRONHOLM

En liten burk
råopium
kostar 5 000
kyat (drygt
4 euro).

Ritningarna ligger utvika på bordet. Pastor Philip Suang Kho Thang, 80, har precis kört 300 kilometer från sin hemby Singpial med motorcykel för att här i Tonzang hämta ut ett bygglov. På en markplätt utanför Singpial vill pastorn bygga ett rehabiliteringshem för opiatmissbrukare.

”Dit når varken regeringen eller rättsstaten. Vi är helt utelämnade åt vårt öde. Det är sorgligt att se hur sär-

skilt de unga i mina hemtrakter dras ner i missbruket”, säger han.

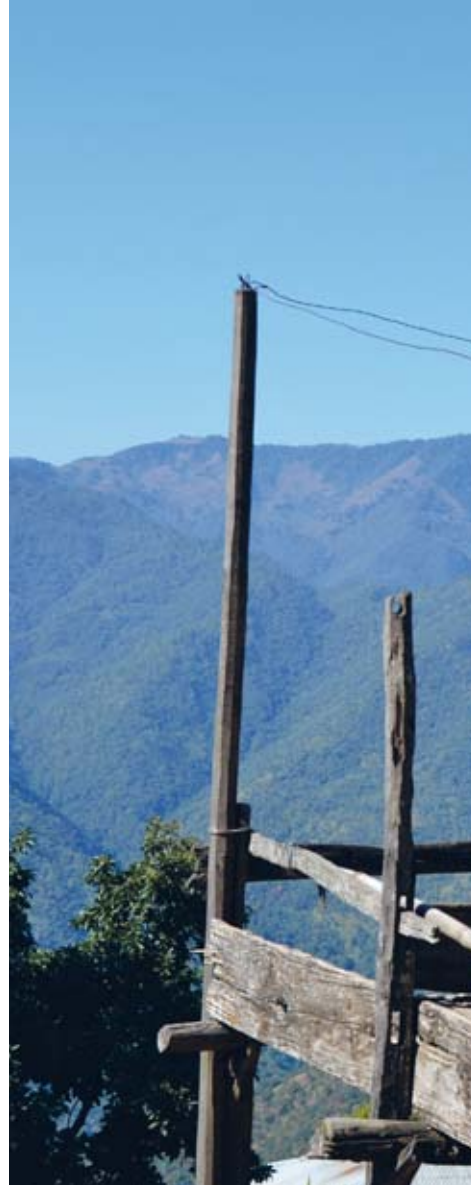
Behandlingen pastorn vill erbjuda är inte vad man skulle kalla vetenskaplig, utan tycks mest bygga på att be Herren om hjälp att bli drogfri. Men projektet speglar ett skriande behov av hjälpinsatser för att hantera det missbruk som sprider sig här i norra Chinstaten, Myanmar's fattigaste och mest underutvecklade område. Här är största delen av befolkningen kristna baptister.

För ett knappt decennium sedan fanns här knappt några större opiumodlingar alls. Opium odlades i mindre skala för att användas som medicin eller i religiösa eller kulturella syften.

I dag breder odlingarna ut sig över någonstans mellan 400 och 800 hektar. Det är små ytor jämfört med hur mycket som odlas på andra håll i landet, men för folket i Chinstaten är det ett helt nytt landskap.

TVÅA I VÄRLDEN

Utvecklingen här följer samma trend som i resten av Myanmar, där produktionen av opium har ökat stadigt år för år. På ett knappt decennium har produktionen fördubblats. Den senaste

Pastor Philip Suang Kho Thang vill bygga ett rehabiliteringshem för opiatmissbrukare.

I Mualpi, en by med 175 hushåll drygt två timmars motorcyklfärd norr om Tonzang, är över hälften av familjerna inblandade i opiumodling.

rapporten från FN:s drogorgan UNODC visar att ökningen planat ut något under 2014, med totalt 57 600 hektar odlad mark. Det sammanlagda marknadsvärdet för landets opiumproduktion uppskattas vara runt 340 miljoner amerikanska dollar.

Myanmar är i dag världens näst största producent av opium efter Afghanistan, där produktionen också ökar. Under 2014 har Afghanistans odlingar växt med ungefär 17 procent, enligt UNODC.

”Det speglar en ökande global efterfrågan på opiumprodukter som heroin, särskilt från Kina där heroinanvändningen ökar”, säger Tom Kramer på Transnational In-

stitute, en organisation som publicerat flera rapporter om opiumhandeln i Sydostasien.

Framställningen av heroin sker vanligtvis inne i Myanmar, varifrån det sedan går på export till grannländerna, till Australien och Japan, men framför allt till Kina. International Harm Reduction Association rapporterar att det i Kina år 2010 fanns närmare 2,5 miljoner människor som injicerade narkotika. UNODC uppskattar att ungefär 70 procent av allt heroin som produceras i regionen konsumeras i Kina, om man också räknar in Taiwan och Macau.

”VI ÄR HELT UTELÄMNAD E ÅT VÅRT ÖDE. DET ÄR SORGLIGT ATT SE HUR SÄRSKILT DE UNGA I MINA HEMTRAKTER DRAS NER I MISSBRUKET.”

Liksom i resten av världen är kopplingen mellan narkotikahandel och väpnade konflikter tydlig. I Myanmar konfliktsområden är det inte ovanligt att samtliga parter i konflikten – militären, regeringstroga miliser och rebellgrupper av olika slag – är inblandade i opiumodling och -handel. Det kan handla om att beskatta odlarna eller att uppbära tullavgifter för drogtransporter som passerar genom ett visst område. Samma handelsvägar används även för smuggling av människor och utrotningsshotade djur.

Myanmar, som blev självständigt från Storbritannien år 1948, har styrts av en rad militärjuntor sedan en kupp år 1962. Enligt Kramer har landets regeringar traditionellt använt den illegala handeln som ett politiskt redskap för att spela ut beväpnade grupper mot varandra.

”Vissa grupper ges fri lejd att handla med vad de vill i utbyte mot lojalitet, medan andra grupper bekämpas i kriget mot narkotikan.”

Cin Tung Mang är aktiv i kommunfullmäktige i Tonzang. Han har släktingar med missbruksproblem. "Om vi inte stoppar den här utvecklingen så dröjer det inte länge innan den här trakten går in i en väldigt mörk tid."

FIFFEL OCH KORRUPTION

Myanmars regering har fastställt år 2019 som tidsfrist för när landet ska vara drogfrött. Nyligen var målsättningen 2015, men då produktionen av opium växte snarare än minskade så fick man skjuta upp målet. Talar man med politiker och tjänstemän i Tonzang så är de frustrerade över hur ineffektiva insatserna för att rensa ut opiumet har varit.

När 2013 års skörd stod för dörren skickade regeringen upp narkotikapoliser från huvudstaden Naypyidaw som skulle förstöra odlingarna runt Tonzang. **Cin Tung Mang** är aktiv i kommunfullmäktige i Tonzang och följde insatsen på nära håll.

"Poliserna som skickas hit saknar motivationen och viljan att göra ett bra jobb. När vi försökte tipsa dem om var odlingarna fanns så klagade de att det

MYANMARS REGERING HAR FASTSTÄLLT ÅR 2019 SOM TIDSFRIST FÖR NÄR LANDET SKA VARA DROGFRITT.

var för långt borta. De röjde bara upp lite i närheten av där de övernattade. Men de största opiumfälten ligger ju längre bort."

Han förklarar att de som leder insatserna är dåligt betalda, saknar budget för extra utgifter för transport eller övernattning och bara har spadar och pinnar att försöka hugga upp odlingsfälten med.

"Så man fifflar med siffrorna. Produktionen underskattas och utrot-

ningsinsatserna överdrivs. I följande så de att man förstört 60 procent av odlingarna, men det kan inte ha varit mer än 20 procent. De hade inte tid eller resurser att åstadkomma mera."

Med en så värdefull produkt och stora pengar i omlopp öppnar regeringens utrottningsinsatser också för korruption. **Hen Thang** är ordförande för det styrande partiet Union Solidarity Development Party i Tonzang och engagerad i opiumfrågan. Om invånare i en by odlar opium, förklarar han, är det vanligt att en lokal tjänsteman tar ut en slags skatt av odlarna som han sedan i sin tur använder för att muta polisen.

"Polisen är mutad att hålla sig borta från opiumet. Du kan gå förbi dem på stan här i Tonzang med en stor klump opium i famnen utan att något händer. När polisen senast åkte ut för att förstöra opiumfälten här tog de mutor från bönderna för att lämna deras fält ifred."

Även med mer effektiva polisinsatser är det tveksamt om utvecklingen skulle ha gått att vända. Forskning som Transnational Institute har sammanställt visar att utrotningen av odlingar kan vara kontraproduktiv.

"Globalt har framställningen av opium bara ökat under de senaste 30 till 40 åren, trots massiva militära och polisiära insatser för att bekämpa den, inte minst i Afghanistan", säger Tom Kramer.

Han menar att man måste fokusera på ekonomisk utveckling först.

"På så vis kan man på lång sikt minska människors behov av att förlita sig på olagliga grödor för att få en inkomst som går att leva på."

BEHOV AV UTVECKLING

I norra Chinstaten är underutvecklingen påtaglig. En majoritet av familjerna lever på några enstaka dollar om dagen. Från byarna norr om Tonzang är det långt till marknader där byborna kan sälja grönsakerna de odlar. För många ses opiumet som en väg ut ur fattigdomen.

Tom Kramer berättar att människorna som odlar känner till

riskerna med opiumet, men de ser också många fördelar.

”Det är ett sätt att trygga inkomsten och försörjningen. Det är också en användbar medicin i områden där det inte finns tillgång till bra läkemedel eller sjukvård.”

I Tonzang bor en snickare som tidigare odlat opium.

”Först odlade min familj grönsaker, potatis, chili, lök och annat. Men när vi började odla opium hade vi plötsligt pengar”, säger snickaren, som vill vara anonym.

Efter några år övergav familjen dock opiumet. Snickaren berättar att han var rädd för att han själv eller någon i familjen skulle börja använda opiumet och fastna i missbruk. Dessutom var arbetet väldigt intensivt och krävde att de hyrde in extra hjälp under skördetiden.

”Jag kände att det inte var värt det. Men visst kan jag sakna de där gyllene dagarna då vi hade pengar, särskilt när någon i familjen blir sjuk eller om barnen vill att vi köper något.”

I Mualpi, en by med 175 hushåll drygt två timmars motorcykelfärd norr om Tonzang, är över hälften av familjerna inblandade i opiumodling. En av bönderna, som vill vara anonym, säger att det inte skulle hjälpa om polisen förstörde deras odlingar.

”Vad ska vi då leva på? Då förstörs vår enda inkomstkälla och vi blir tvungna att skuldsätta oss”, säger mannen, som själv röker opium emellanåt.

Odlaren håller fram en gammal tobaksburk full med svart kletigt råopium. Det är från årets första skörd. Just i den här byn kostar en sådan burk 5 000 kyat (drygt 4 euro), medan ett kilo opium går för motsvarande 400 euro. Merparten av den odlade produkten går på export, men missbruket sprider sig också i samhällena runt odlingarna.

MÖRKA UTSIKTER

I de byar där missbruket får fäste försämras framtidsutsikterna snabbt. Hen Thang, ordförande för Union Solidarity and Development Party i Tonzang,

PÅ ETT KNPPT DECENNIUM HAR PRODUKTIONEN AV OPIUM FÖRDUBBLATS.

besöker ofta samhällena i norra Chinstaten och berättar om byar där samtliga män missbrukar.

”Jag var nyligen till en by där jag såg hur kvinnan i ett hushåll slet och malde majs medan mannen låg hög och utslagen. Jag fick tårar i ögonen av att se det. Och nu börjar även tonåringar använda opiumet. Jag vet inte hur de där samhällena ska klara sig”, säger han.

Pastor Philip Suang Kho Thang berättar att de äldre drabbas särskilt hårt, då deras barn och barnbarn får missbruksproblem och inte längre kan ta hand om eller försörja dem.

”De gamla hamnar i en hopplös situation, under den sista tiden av sina liv. När barnen plötsligt inte kan bidra till familjen är de helt utlämnade, utan någonstans att vända sig.”

Cin Tung Mang från kommunfullmäktige i Tonzang är också orolig över utvecklingen. Han besöker ofta byarna i trakten och känner till samhällena där sju av tio unga missbrukar.

”De har inte någon framtid alls”, säger han med bruten röst.

Cin Tung Maung har själv släktingar med missbruksproblem. Han är rädd att fler och fler kommer att få problem om inget görs snabbt.

”Om vi inte stoppar den här utvecklingen så dröjer det inte länge, kanske bara fem år, innan den här trakten går in i en väldigt mörk tid.” •

Skribenten är finlands-svensk frilansjournalist, som bor i Bangkok, Thailand.

CHINSTATEN

MYANMAR (BURMA)

- ◆ Blev självständigt från Storbritannien år 1948.
- ◆ Efter en militärkupp 1962 har landet styrts av en rad militärjuntor i ett halvt sekel. I slutet av 2015 har man ambitionen att för första gången sedan militärens övertagande hålla demokratiska val.
- ◆ En nationell folkräkning genomförs i skrivande stund, men folkmängden uppskattas till drygt 61 miljoner människor.
- ◆ Tonzang, i den av kristna folkgrupper dominerade Chinstaten, ligger i nordvästra Myanmar och gränsar till de indiska delstaterna Manipur och Mizoram.

Kriisinhallinnan KONKARI

Prikaatikenraali Mauri Koskela ei tarvinnut psykologista jälkipuintia operaatioiden jälkeen. Silti hänkin myöntää, että itseään on pakko kyynistää.

TEKSTI PÄIVI ÄNGESLEVÄ KUVAT Eeva Anundi

Australianterrieri Woody kynsii keittiön ovea. Oven toisella puolella istuu **Mauri Koskela**, joka pohtii rauhanturvaoperaatiotaan Golanin kukuloilla Syyriassa, Bosnia ja Herzegovinassa, Makedoniassa, Afganistanissa ja Liberiassa. Yhtäkkiä hän nousee, tempaisee oven auki ja kommentaa: ”Istu! Paikka siellä!”

Woody hiljenee. Koskela palaa pöytään ja kehuu suomalaisia rauhanturvaajia.

Hän on ylpeä siitä, että ”suomalainen osaa asettaa asiat oikeisiin mittasuhteisiin ja yrittää neuvotella”. Neuvottelutaitoa arvostetaan, sillä se osoittaa kunnioitusta ja rohkeutta. Voimaa käytetään hänestä usein turhaan, monesti rohkeuden puutteesta.

Siitä hänellä on kerrottavaa. Aikaakin on. Hän palasi Liberiasta joulukuussa.

Puolustusvoimista ei löytynyt sopivaa tehtävää, joten hän sai mahdollisuuden jäädä 54-vuotiaana reserviin, kuusi vuotta aiemmin kuin kenraalit yleensä.

”Eläkeläislahjaksi” hän sai armeijan polkupyörän.

”Meikäläinen jäi unelma-ammattistaan eläkkeelle.”

Ulkona tupruttaa lunta. Koskela totuttelee omakotitaloalueen hiljaisuuteen Ylöjärvellä.

SELKEÄ VALINTA

Seitsenvuotiaana Mauri Koskela katseli upseerin lakkeja kotonaan Lappajärvellä, sillä hänen isänsä oli reserviupseeri. Silloin hän tiesi, että pyrkisi kadettikouluun.

Hän uppoutui sotaromaaneihin ja -historiaan.

Kiinnostusta historiaan selittää sekin, että isä oli historian ja yhteiskuntaopin opettaja. Äiti työskenteli käsityönopeettajana. Koskela kilpaili kymmenottelussa, kirjoitti ylioppilaaksi magnan paperein ja pyrki vapaaehtoisena armeijaan heti, kun täytti 18 vuotta.

Hän ei ehtinyt saada edes sotilaspassiaan, kun oli jo kadettikoulussa.

Siellä hän tähtäsi reserviupseerikoulun kouluttajaksi.

”Halusin kouluttaa valikoituja ihmisiä. Kieltämättä koulussa oli älyllistä ja kriittistä porukkaa, kuten presidenttejä ja yritysjohtajia **Sauli Niinistö**stä ja **Jorma Ollila**sta lähtien.”

Vuonna 1989 Koskelaa pyydettiin Suomen pataljoonan tiedustelu-upseeriksi ja varapäälliköksi Undof-operaatioon Golanille. Pataljoonassa oli 160 miestä, ja sen tehtävänä oli valvoa Israelin ja Syyrian tulitaukoa ja estää valvontalinjan loukkaukset.

Operaatio oli yksi Suomen rauhallisimmista, mutta Koskelalle siitä tuli ”kohtalo”.

Hän oli totuttautunut tehtävänsä kaksi viikkoa, kun suomalainen vartioaseman päällikkö joi ”itseltään tolkun pois”, ajoi kollegansa suojaan ja uhkasi ampua heidät. Syy löytyi Suomesta: tämän vaimo oli yrittänyt ampua itsensä ja viety vakavasti loukkaantuneena sairaalaan.

Komppanian päällikkö ei ollut paikalla, joten Koskela joutui ratkaisemaan tilanteen.

”Mietin, pyydänpö erikoisjoukkoja avuksi, otanko asean, lataanko sen valmiiksi. Lopulta otin pistoolin ja lähdin yksin. Huutelin ovelta, kuka olen, ja sain miehen juttusille kanssani. Tunnin kuluttua hän laski rynnäkökiväärinsä. En ehtinyt edes pelätä, kun ajateltavaa oli niin paljon.”

Koskela sai kiitosta. Hän palasi Suomeen vuonna 1991. Syttyi kipinä ”mitata omia rajojaan”, ja oloaan hän kuvailee kuin malariaksi, joka on piilevässä tilassa.

”Siihen on vain yksi lääke, lähteä uudelleen.”

SUOMALAINEN SELVIÄÄ

Vuonna 1996 Mauri Koskela lähti jälleen, tällä kertaa Bosnia ja Herzegovinaan. Ifor/Sfor oli suomalaisille ensimmäinen puolustusliitto Naton johtama operaatio, jonka piti rauhoittaa sodanjälkeistä tilannetta.

Golanilla joukot olivat suomalaisia, Bosnia ja Herzegovinassa monikansallisia.

”Opin, että suomalainen voi kilvoitella minkä tahansa kansallisuuden kanssa.”

Ifor/Sforia seurasi Makedonian Unpredep, YK:n ennaltaehkäisevä ja vahvasti pohjoismainen operaatio. Koskela oli toiminut operaatiopäällikkönä vajaat neljä kuukautta, kunnes sai suruviestin: hänen poikansa oli menehtynyt liikenneonnettomuudessa.

Hän palasi esikuntapäälliköksi Vaasan sotilasläänin esikuntaan vuonna 1998.

Joulukuussa 2001 hän neuvotteli Britanniassa Afganistanin Isaf-turvallisuusjoukosta. Suomi harkitsi osallistumistaan YK:n valtuuttamaan operaatioon, jonka johtovaltiona olisi Britannia.

Maa ilma tahtoi rauhoittaa Afganistanin. Syyskuussa 2001 terrorijärjestö al-Qaida oli iskenyt matkustajakoneilla New Yorkiin ja Washingtoniin. Islamistinen talebanhallinto, joka oli suojellut al-Qaidaa, oli juuri kukistunut Yhdysvaltojen tuella. Monikansallinen Isaf tukisi Afganistanin väliaikaista hallitusta ”turvallisuuden

**"MEIKÄLÄINEN JÄI
UNELMA-AMMATISTAAN
ELÄKKEELLE."**

ylläpitämiseksi Kabulissa ja sen lähialueilla".
Britanniasta Koskela jatkoi tunnustelumatkalle Kabuliin.

Hän palasi Suomeen ja odotti, että presidentti **Tarja Halonen** siunaisi hallituksen päätöksen "siviili-sotilas-yhteistyöhön erikoistuneesta Cimic- ja yhteysupseeriosastosta".

Koskela lähti saman tien Kabuliin. Hänestä oli tullut Cimic-osaston päällikkö.

TIETOA JAETTAVAKSI

Mauri Koskelan kaudella Kabuliin syntyi Cimic-keskus, joka välitti siviileille tietoa Isaf-operaatiosta ja Afganistanista. Vähitellen kansainväliset avustusjärjestöt kiinnostuivat keskuksesta.

Esimerkiksi YK:n lastenjärjestö Unicef halusi tietää, minne koulut olivat siirtyneet.

"Tiedonsaannille oli yksi hinta: tuotakaa meille lisää tietoa, jotta voimme palvella teitä paremmin."

Koskelan mielestä keskus esti myös "hölmön tölväyksiä". Jos avustusjärjestö tahtoi rakentaa kaivon kylään, suomalaiset asiantuntijat laskivat, riittäisikö pohjavesi. Kun YK:n kehitysohjelma UNDP halusi parantaa viemäröintiä, kylän pormestaria opetettiin laatimaan hakemus YK:lle.

Sotilaiden ja siviilien yhteistyö korostuu kriisin jälkeen, Koskela sanoo.

”Aluksi yhteistyössä oli kahnausta. Järjestöt ja sotilaat halusivat yksin kunnian onnistumisista eivätkä suvainneet toisia tontilleen, mutta vähitellen kilvoittelusta päästiin eroon.”

Myös paikallisen väestön luottamus ja tuki oli voitettava.

Koskela tiesi, että sotilaiden oli tehtävä selväksi afgaaneille, että Cimic-keskus keräsi tietoa siviilien ja sotilaiden yhteistyön pohjaksi. Jos afgaanit mieltäisivät tiedonkeruun sotilaalliseksi tiedusteluksi, he kokisivat sotilaat uhkaaviksi, mikä voisi vaarantaa avustajajärjestöjen työtä.

Koskela viipyi Afganistanissa ennalta sovitun ajan, vain puoli vuotta.

Isaf-operaatio päättyi joulukuussa 2014. Lähes 3 500 kansainvälisen liittouman sotilasta sai surmansa. Afganistan on yhä sekasortoisessa tilassa, tosin edistystäkin on tapahtunut. Esimerkiksi peruskoulun aloittaa kolme neljästä peruskouluikäisestä, kun vuonna 1990 määrä oli joka neljäs.

”Sivistyneistö on häipynyt. Koulutus on ainoa ratkaisu”, Koskela sanoo.

”Koulutuksen avulla nuoriso pääsee irti sodan kierteestä ja oppii kehittämään yhteiskuntaansa. Tyttöjen koulutus on ensisijaista. Kun tytöt pääsevät kouluun, he kouluttavat myös lapsensa.”

NÄKYMÄTÖN VIHOLLINEN

Mauri Koskela aloitti pestinsä YK:n Unmil-operaation esikuntapäällikkönä Liberiassa marraskuussa 2013. Unmil-operaatio oli alkanut kymmenen vuotta aiemmin, kun sisällissota oli päättynyt. Operaatiota oli ryhdytty ajamaan alas vaiheittain vuonna 2012.

Keväällä 2014 ebola-epidemia levisi Liberiaan.

YK:n pääsihteeri **Ban Ki-moon** keskeytti alasajon ja käänsi operaation ebolan vastaiseksi taisteluksi. Yhtäkkiä vihollinen oli virus, näkymätön ja salakavala.

Liberialaisille se oli ”Bush Devil” eli kiros.

”Uskomukset olivat vahvoja”, Koskela toteaa.

Oikeaa tietoa viruksesta oli levitetty, joten hän lähetti YK:n tulkkeja ja valistamaan kyläläisiä. Rauhanturvaajat keräsivät tietoa sairaaloiden sijainnista,

MAURI KOSKELA

IKÄ: 54

KOULUTUS: Yleisesikuntaupseeri maanpuolustuskorkeakoulusta vuonna 1995

ARVO: Prikaatikenraali

TYÖURA: Kouluttajana, esimiehenä ja komentajana (1983–2013). Työskennellyt muiden muassa apulaisjohtajana (2003–2004) ja johtajana (2007–2009) puolustusvoimien kansainvälisessä keskuksessa (nykyisin Fincen) ja maavoimien henkilöstöpäällikkönä (2012–2013)

KANSAINVÄLISET TEHTÄVÄT: Undof (1989–1991), Ifor/Sfor (1996–1997), Unpredep (1998), Isaf (2002) ja Unmil (2013–2014)

PERHE: Avopuoliso työterveyshoitaja Merja Wedman. Yhteinen tytär Wedmanin kanssa ja kolme aikuista lasta edellisestä avioliitosta

HARRASTUKSET: Lukeminen ja kuntourheilu

henkilökunnasta ja suojavarusteista. Ebola-hoitokeskuksia oli rakennettava. Liberian hallinto oli ebolan edessä ”kyvytön”, ja sen vuoksi teitä oli kunnostettava, kansainvälistä apua koordinoitava, ruumiita kerättävä ja desinfioitava.

Aluksi Koskela ei tiennyt, kuinka helposti virus tarttuu.

”Oma pelko herää, kun on vastuussa muista”, hän toteaa.

Kaksi YK:lle työskennellyttä ihmistä menehtyi. Kun Koskela palasi joulukuussa Liberiasta, myös hänen piti osallistua rauhanturvaajien ”purku- ja palautumistilaisuuteen”. Nykyisin palaaajille järjestetään kotiuttamiskoulutus, ja psyykkistä hoitoa tarvitsevat saavat ammattiapua.

”En tarvitse kokemusten purkamista”, hän toteaa.

”Olen suomalaisen saunan kannattaja. Siellä puretaan kaikista pahimmat paineet niiden kavereiden kanssa, jotka ymmärtävät tai ovat kokeneet saman.”

Itseään on pakko kyynistää, Koskela sanoo. Pahuutta on olemassa, ja se on halua vahingoittaa muita. Myös korrup-

tio ja ”rahojen välistä veto” ovat hänestä pahuutta. Kun hän lähti Liberiasta, avustusrahoista 11 miljoonaa Yhdysvaltain dollaria oli kateissa.

Koskela on miettinyt usein, miten avun perillemenon voisi varmistaa.

Hän ajattelee myös, että voisi kirjoittaa väitöskirjan kriisinhallinnasta. Aikataulua ei ole. Hän on käynyt mökillään Lappajärvellä ja totutellut paritalo-asuntonsa hiljaisuuteen Ylöjärvellä.

Vain Woody raapii keittiön ovea.

Mauri Koskela ei jaksa enää kommentaa. Hän avaa Woodylle oven. •

MARIANNE KUUSIPALO

KEHITYKSEN TÄRKEIN MITTARI

Kehityspolitiikassa on tärkeää selvittää, mikä tekee kansalaiset onnellisiksi.

VIIDEN AFRIKAN-VUOTEN aikana kiinnitin usein huomiota siihen, miten onnellisia ja positiivisia ihmiset olivat. Mosambikilainen *dona Gilda*, joka istui aamusta iltamyöhään capulana-kankaallaan myymässä paria mangoa ja banaania, näytti paljon onnellisemmalta kuin minä. Hänellä oli aina energiaa jutella iloisesti, eikä hän valittanut kuumuudesta tai janosta.

Afrikkalaisten positiivisuus toi ristiriitaisen olon, sillä meihin on iskostettu mielikuva siitä, että Afrikkaa täytyy kaikin tavoin ”kehittää”.

Meneillään on syvä asennemuutos. Tähän asti on oletettu, että talouskasvu ratkoo yhdellä taikauskulla köyhyyden ja lisää hyvinvointia. Nyt tiedetään, että jos valtion talous kasvaa nopeasti ja tuloerot samanaikaisesti kärjistyvät, köyhyyden vähentyminen hidastuu. Tiedetään myös, että materiaallinen yltäkylläisyys ei tuo onnellisuutta sen jälkeen, kun tietty elintaso on saavutettu.

YK:n pääsihteeri **Ban Ki-moon** on jopa kehottanut valtioita selvittämään, mikä tekee niiden kansalaisista onnellisia sen sijaan, että samaa kehitysmallia sovitetaisiin kaikille.

Onnellisuutta tärkeämpää päämäärää ei ole, varsinkin jos sen ymmärtää laajemmin luonnon hyvinvointina. Mutta mitä onnellisuus on ja miten sitä voi mitata?

JOPA YKSILÖN ONNELLISUUDEN määrittely on vaikeaa, sillä onnellisuuden laatu ja määrä vaihtelevat yksilöstä ja kulttuurista toiseen.

Maailmanlaajuisia, joka paikkaan soveltuvia onnellisuusmittareita ei ole helppo kehittää, sillä se vaatisi

laajaa ymmärrystä eri ajattelutavoista, kuten afrikkalaisesta filosofiasta. Mittarit kertovat joskus enemmän kehittäjiensä ihanteista kuin mitattavasta kohteesta.

Suomalaiset tuntevat ehkä parhaiten YK:n Maailman onnellisuusraportin, jonka mukaan maailman tyytyväisimmät kansat asuvat Pohjoismaissa.

Nigerilaiset taas tuntevat sveitsiläisen Gallup Internationalin tutkimuksen, joka on rankannut Nigerian maailman optimistisimmaksi maaksi useana vuonna. Brittiläisen ajatushautomon Happy Planet Indexin kärkipaikat puolestaan menevät Latinalaiselle Amerikalle.

MENEILLÄÄN ON SYVÄ ASENNEMUUTOS.

KEHITYSPOLITIIKASSA on tärkeää selvittää, mikä tekee kansalaiset onnelliseksi. Kapitalismi ja individualismi voivat meistä tuntua itsestään selviltä onnellisen yhteiskunnan palikoilta, mutta afrikkalaiset ja latinalaisamerikkalaiset akateemikot ovat arvostelleet rankasti länsimaisen ajatusmaailman ylivaltaa kehitysyhteistyössä.

Mistä sitten tiedetään, mikä tekee ihmisistä onnellisia?

Perinteiset filosofiat, esimerkiksi afrikkalainen Ubuntu ja latinalaisamerikkalainen Buen Vivir, korostavat hyvinvointia, harmoniaa ja ihmisen ja luonnon yhteyttä. Ne ovat inspiroivia lähtökohtia kehitysyhteistyölle – ja miksei suomalaiselle yhteiskunnallekin. •

*Kirjoittaja on vapaa toimittaja
ja kehitystutkimuksen jatko-opiskelija.*

UGANDA

Savosta suoraan AFRIKAN MARKKINOILLE

Suomalainen ohjelmointialan yritys Neonella toteutti mobiilitelevision NTV Ugandalle, maan suurimmalle kaupalliselle televisiokanavalle. Seuraavaksi vuorossa on muu Afrikka.

TEKSTI JA KUVAT JUHO PAAVOLA

UGANDALAISET TAPAAVAT KATSOA TELEVISIOTA YHDESSÄ, MUTTA PERINNE ON MUUTTUMASSA.

Ugandalainen **Catherine Nampeera**, 24, istuu auton etupenkillä ja räplää älypuhelintaan lähes herkeämättä. Hän työskentelee assistenttina media-alan yrityksessä. Puhelimen näytöllä vuorottelevat sähköpostit, sosiaalisen median sovellukset ja pelit. Vain televisio loistaa poissaolollaan.

”Yleensä katselen televisiota kotona tai baarissa. Seuraan erityisesti uutisia, jotta pysyisin kärryillä maailman menosta, ja tietenkin draamoja viihteen vuoksi.”

Ugandalaiset tapaavat katsoa televisiota yhdessä, mutta perinne on muuttumassa.

Viime syksynä suurin kaupallinen televisiokanava NTV Uganda lanseerasi NTV Mobin, maan ensimmäisen mobiilitelevision älypuhelimille. NTV Mobin ohjelmiston toteutti suomalainen Neonella-yritys. Ugandalaisia on karkeasti 38 miljoonaa, ja NTV Uganda haluaa saada ohjelmansa ja mainoksensa suoraan Nampeeran tapaisten, keskiluokkaisten nuorten aikuisten kämmenelle.

”Siitä sovelluksesta en ole vielä kuullutkaan. Voin kyllä kokeilla sitä”, Nampeera sanoo.

TARJOLLA KASVUA

Start up -yritys Neonella sijaitsee Kuortissa Etelä-Savossa ja työllistää 18 ihmistä. Alun perin sen oli määrä hakea kasvua Suomessa, mutta markkinat pursusivat jo teknisiä innovaatioita.

Toimitusjohtaja **Jussi Myllylä** päätti kääntää katseensa sinne, missä olisi tilaa ja kasvua.

Hän näki mahdollisuuden kursailemattomaan kasvuun ensin Ugandassa ja sitten koko Saharan eteläpuolisen Afrikan markkinoilla. Ensimmäisen kuukauden aikana noin 20 000 ugandalaista latasi NTV Mobin, ja sen jälkeen lataukset ovat kasvaneet noin 10 000:llä kuukaudessa.

Menestys on jo poikinut pilottiprojekteja Keniaan, Tansaniaan, Sambiaan ja Nigeriaan.

Myllylän mielestä suomalaiset pelkäävät Afrikkaa turhaan uutiskuvien vuoksi ja pitävät riskinä sitä, että afrikkalaisen hintatason vuoksi tuotteesta ei voi laskuttaa samoin kuin Suomessa.

”Afrikkalaisia on vastaavasti monta kertaa enemmän kuin suomalaisia. Se, mikä Suomessa on jo vakiintunutta, on Afrikassa vasta kunnolla tulossa, joten markkinoilla on tilaa.”

Vaikka Afrikan talous kasvaa keskimäärin kuuden prosentin vuosivauhtia, Koneen, Metson ja Wärtsilän tapaisia pörssisijaitteja lukuun ottamatta halukkuus markkinoille on laiskahkoa. Kasvua on haettu lähempää, Venäjän markkinoilta. Sinne Myllylä ei halunnut.

”Nyt kun Venäjän markkinat ovat tyrehtyneet, kukaan ei investoi. Kun Ukrainan sota alkoi, luottamus oli mennyttä ja valuuttariskikin noussut älyttömäksi.”

MOBIILI YLEISTYY

Vaurastuvissa maissa mobiiliteknologia imee pariinsa nuoria sitä nopeammin, mitä enemmän edullisia älypuhelimia tulee markkinoille. Kiinteät laajakaistayhteydet ovat yhä kalliita, joten ihmiset käyttävät verkkoa juuri älypuhelimillaan.

Maaailmanpankin mukaan joka viides afrikkalainen käytti internetiä puhelimellaan viime vuonna. Vain 0,4 prosenttia väestöstä maksoi kiinteästä internet-yhteydestä.

Viime vuoden alussa Ugandassa oli reilut 26 miljoonaa matkapuhelinliitty-

mää ja yli 12 miljoonaa yksittäistä käyttäjää, joista noin joka kahdeksas käytti nopeaa 3G- tai 4G-yhteyttä. Juuri näiden yhteyksien kasvu oli nopeinta, lähes 70 prosenttia vuodentakaiseen verrattuna, mikä kertoo myös älypuhelisten yleistymisestä.

”Afrikka on ohittanut Aasian liittymien kasvussa. Kymmenestä nopeimmin kasvavasta maasta seitsemän on Afrikasta. Uganda on kuudentena Guinean, Kongon demokraattisen tasavallan ja Etiopian jälkeen”, Maaailmanpankin vanhempi neuvonantaja **Jussi Lehmusvaara** kertoo.

Moni Afrikan maa, kuten Uganda, on siirtymässä digitaalisiin televisiolähetysiin. Investointi uuteen televisioon tai digiboksiin on kallis, kun taas matkapuhelin tarvitaan joka tapauksessa.

”Analoginen televisio on vaihtumassa suoraan nettitelevisioksi, joten aika on otollinen. TV-yhtiöillä taas on mahdollisuus päästä yhä suurempiin rahavirtoihin kiinni mobiilitelevision kautta”, **Jussi Myllylä** sanoo.

KORVAAMATON APU

Neonella tekee yhteistyötä konsulttiyritys Somoconin kanssa, jossa se on vähemmistöomistajana. Pääomistaja on ugandalainen koodari ja sijoittaja **Ibrahim Mwangi**, joka tunnetaan paremmin nimellä Contador Harrison. Hän toimii yhteyshenkilönä ja markkinoijana Afrikassa.

”Afrikassa pelataan suhteilla, ja ihmiset on tunnettava. Iso johtaja ei välttämättä puhu suoraan vaan laittaa assistenttinsa asialle. Paikallinen kontakti on siksi aivan välttämätön”, **Jussi Myllylä** sanoo.

Vaikka Afrikka on mahdollisuuksien manner, toimintakulttuurien ristiriitaan sisältyy riskejä, jotka yrityksen on hallittava. Somoconin Suomen toimitusjohtaja **Juuso Vuorinen** sanoo, ettei riitä, jos esimerkiksi alihankkijan kanssa jotakin sovitaan suullisesti. Toteutumista on valvottava.

”Asiat etenevät, jos paikalliset tietävät, että joku voi koputtaa heidän oveleen.”

Neonella on tarvinnut apua muun muassa viranomaisten kanssa.

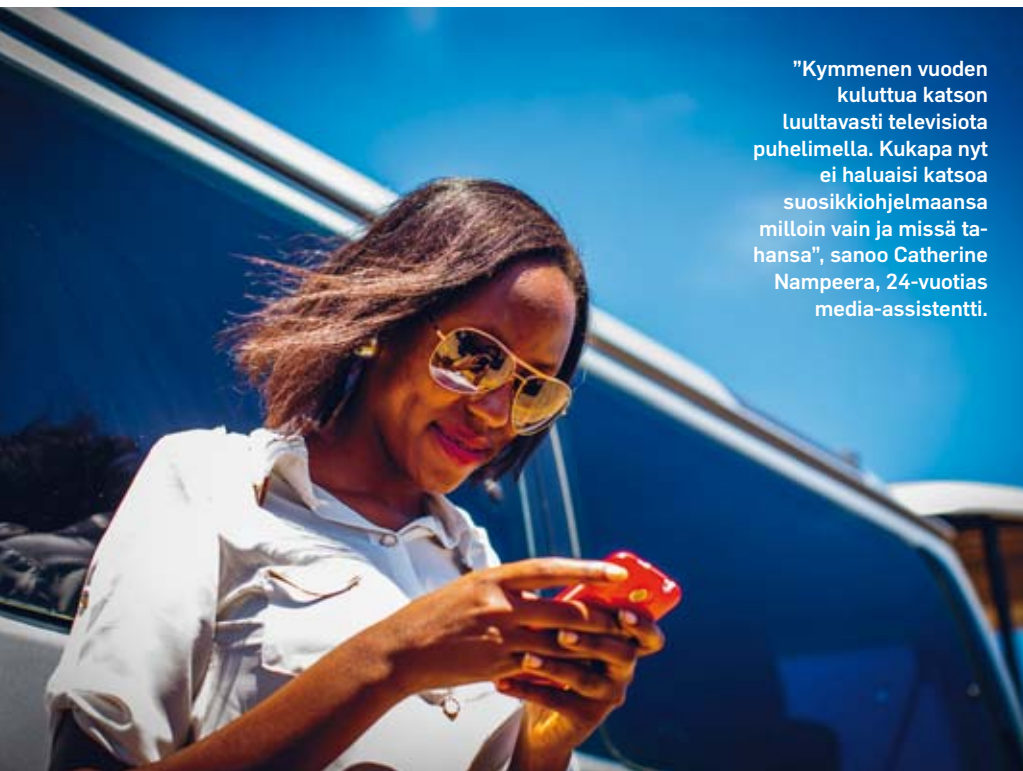
”Varasat saattavat hävitä. Kerran piti jättää kalliit serverit tulliin, koska lahjusvaatimukset olivat niin korkeat. Paikallinen yhteistyökumppanimme onnistui neuvottelemaan ne ulos, mutta sittemmin asentajamme on vienyt serveritä matkalaukuissaan”, **Myllylä** kertoo.

Neonella löysi Harrisonin yhteisen liiketuttavan kautta. **Myllylän** mielestä myös sosiaalisen median verkostoja kannattaa hyödyntää kontaktien hankkimisessa.

”Eniten yhteyksiä olemme saaneet LinkedInin kautta. Oikeita ihmisiä kannattaa mieluummin etsiä sieltä sen sijaan, että hukkuu massaan tuhannen yrityksen messuilla.”

Kun mobiiliteleviointia suunniteltiin, NTV Uganda kartoitti myös paikallista osaamista, mutta se ei ollut heidän mielestään riittävän varmalla tasolla.

AFRIKKA ON OHITTANUT AASIAN LIITTYMIEN KASVUSSA.

”Kymmenen vuoden kuluttua katson luultavasti televisiota puhelimella. Kukaapa nyt ei haluaisi katsoa suosikkiohjelmaansa milloin vain ja missä tahansa”, sanoo Catherine Nampeera, 24-vuotias media-assistentti.

Projektijohtaja David Sembatya ja verkkohallintojohtaja Michael Muganwa NTV Ugandasta odottavat mobiilisovellukselle miljoonaa latausta ensimmäisen vuoden aikana.

NTV Ugandan tarvitsema teknologia löytyi valmiina Neonellalta ja Somoconilta.

”Suomalaista osaamista ja luotettavuutta arvostetaan, sillä hyvä koulutus-tasomme tunnetaan. Suomalaisuutta ei tosin itse voi bisneksessä korostaa, mutta epä vastaan toisaalta ole tullut vielä ketään, joka sitä ei olisi tällä alalla tuntenut”, Vuorinen sanoo.

Suomella ei ole siirtomaahistoriaa, mikä voi auttaa neuvottelujen aloittamista tasavertaisina kumppaneina. Vuorisen mielestä suomalaisyritysten pitäisi erityisesti pk-sektorilla olla yllpeitä osaamises-taan, etsiä kumppanuuksia yhdessä ja avata toisilleen jo olemassa olevia kanavia.

”Liian moni näkee edelleen Afrikan pelottavana villinä läntenä ja tuijottaa Eurooppaan ja itään. Silloin Afrikan

markkinoiden vapaan tilan huomaa vasta sitten, kun se on liian myöhäistä.”

TELEVISIO KÄSILAUKUSSA

Ugandalainen Catherine Nampeera on ladannut NTV Mobin puhelimeensa. Kuluu pari minuuttia ja kuva jumittuu, sillä internetyhteys on katkennut. Se ei ole tavatonta, sillä tietoverkkojen kehitys ja kapasiteetti eivät pysy kasvavan kysynnän mukana.

Vaikka testikerta päättyy pettymykseen, Nampeera on kiinnostunut.

”Kymmenen vuoden kuluttua katson luultavasti televisiota puhelimella. Kukapa nyt ei haluaisi katsoa suosikkiohjelmaansa milloin vain ja missä tahansa.” •

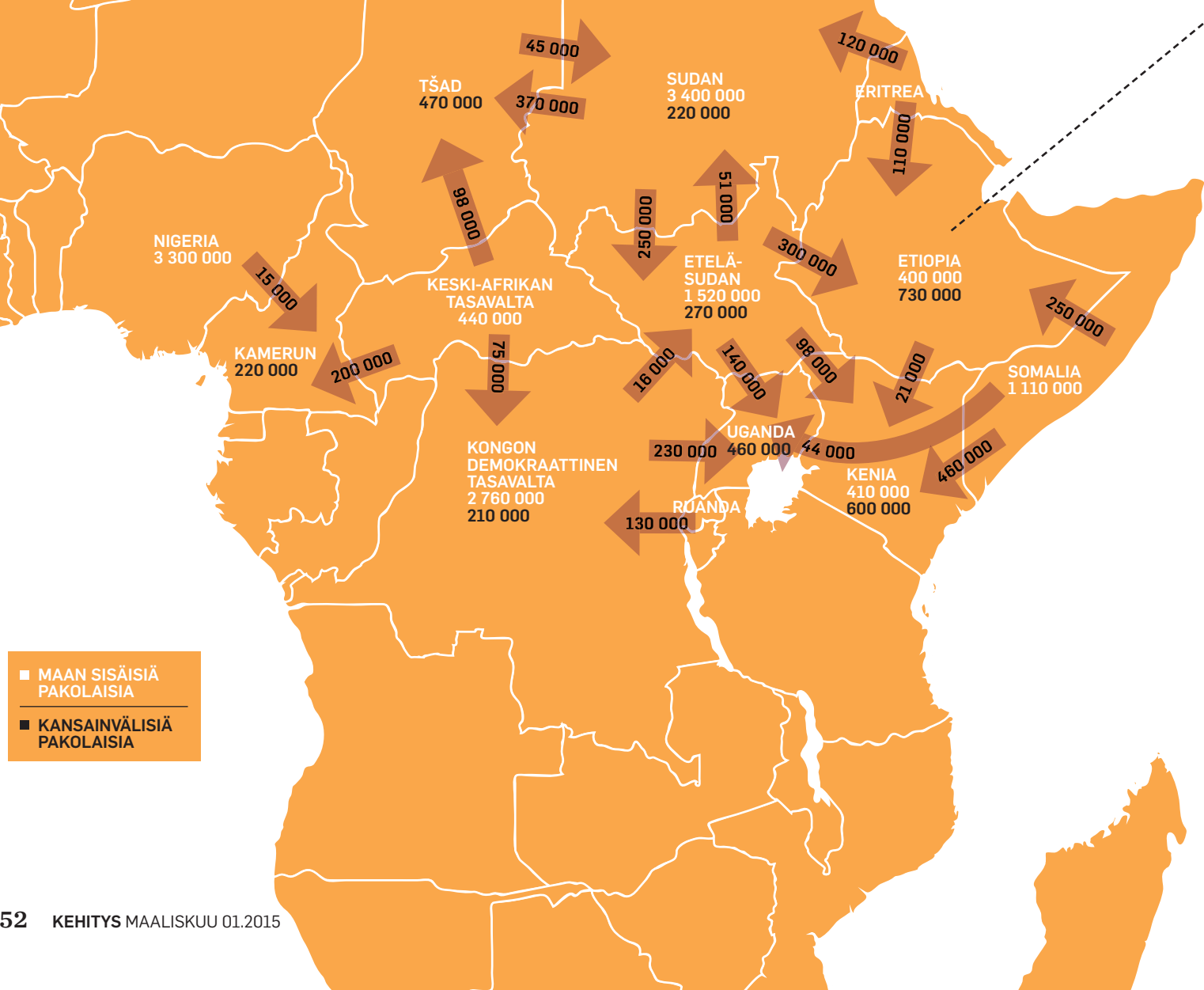
Katso videolta, mitä NTV Ugandan projektijohtaja David Sembatya ja verkkohallintojohtaja Michael Muganwa ajattelevat mobiilitelevision menestymis-mahdollisuuksista.

Kirjoittaja on vapaa toimittaja ja valokuvaaja.

Afrikka huolehtii pakolaisistaan

Uudet ja vanhat konfliktit pakottavat miljoonat afrikkalaiset hakemaan turvaa naapurimaistaan.

TEKSTI NOORA JUSSILA

PAKOLAISTEN SUURVALTA

Itä-Afrikan Etiopiassa on enemmän pakolaisia kuin yhdessäkään toisessa Afrikan valtiossa. Etiopia ohitti Kenian eniten pakolaisia vastaanottavana maana viime heinäkuussa.

YK:n pakolaisjärjestö UNHCR:n mukaan Etiopiassa asuu tällä hetkellä noin 730 000 pakolaista, joista valtaosa on naapurimaista Etelä-Sudanista, Somaliasta, Eritreasta ja Sudanista.

Etiopian pakolaismäärään vaikuttaa eniten tilanne Etelä-Sudanissa, joka itsenäistyi vuonna 2011. Heimojen keskinäiset kiistat johtivat sisällissotaan loppuvuodesta 2013. Lähes 200 000 eteläsudanilaista pakeni väkivaltaisuuksia rajan yli Etiopiaan reilussa vuodessa. Nykyisin Etiopiassa asuu lähes 300 000 eteläsudanilaista pakolaista.

Suurin osa eteläsudanilaisista pakolaisista kulkee pitkän matkan Etiopian rajalle jalan, sanoo UNHCR:n tiedottaja **Kisut Gebregziabher** Etiopian pääkaupungista Addis Abebasta.

”Matka on usein henkisesti ja fyysisesti uuvuttava. Suurin osa pakolaisista saapuu rajalle nälkäisinä, nestehukasta

”MONET PAKOLAISET KOHTAAVAT MATKALLAAN VÄKIVALTA.”

kärsivinä ja uupuneina. Monet kohtavat matkallaan väkivaltaa, kuten seksuaalista väärinkäyttöä tai menettävät rakkaitaan.”

Etiopiaan saapuu paljon yksinäisiä lapsia ja nuoria, jotka ovat menettäneet vanhempansa tai joutuneet eroon huol-

tajistaan joko Etelä-Sudanissa tai pakomatkan aikana.

Suurin osa pakolaisista majoitetaan 23 pakolaisleirille, joita on etupäässä Länsi- ja Pohjois-Etiopiassa Etelä-Sudanin ja Eritrean rajojen lähetyillä. Sairaanhoidon, turvallisuuden ja humanitaaristen syiden vuoksi osa pakolaisista saa kuitenkin asua kaupungeissa. Pääkaupungissa Addis Abebassa asuu virallisesti noin 6 000 pakolaista, joista valtaosa on eritrealaisia. He pakenevat kotimaansa kiristyvää ihmisoikeustilannetta.

Etiopia on perinteisesti pitänyt rajansa auki pakolaisille.

”Onneksemme Etiopia on vieraanvarainen maa. Rajojen sulkemiseen, pakolaisten pakkokäännytyksiin tai muukalaisvihaan liittyviä ongelmia ei ole”, Kisut Gebregziabher sanoo.

Kirjoittaja on vapaa toimittaja.

1 470 000

ENITEN PAKOLAISIA

Pakistanissa asuu 1 470 000 pakolaista, joista valtaosa on lähtöisin Afganistanista. Iranissa pakolaisia asuu lähes miljoona, ja lähes kaikki ovat afganistanilaisia.

3 700 000

SYYRIA

Viime helmikuussa 3 700 000 syyrialaista oli rekisteröity pakolaisiksi ulkomailla. Heistä 1 700 000 asui Turkissa, 1 100 000 Libanonissa ja loput lähinnä Jordaniassa, Irakissa ja Egyptissä. Maan sisäisessä pakolaisuudessa eli 7 600 000 syyrialaista.

5 750 000

EVAKOSSA

Yksi maailman pitkäkestoisimmista evakko-ongelmista on Kolumbiassa, jossa maan sisäisessä pakolaisuudessa elää 5 750 000 ihmistä.

Pakolaisten määrää koskevat tiedot perustuvat YK:n pakolaisjärjestön UNHCR:n arvioon tammikuulta 2015. Osa luvuista sisältää myös pakolaisuuden kaltaisessa tilanteessa olevat henkilöt. Lisäksi maissa saattaa olla merkittävä määrä rekisteröimättömiä pakolaisia ja turvapaikanhakijoita.

Maiden sisäisten pakolaisten määrät perustuvat Internal Displacement Monitoring Centren arvioihin vuosilta 2013–2015.

Varsinkin tämänhetkissä konflikteissa pakolaisten määrät saattavat muuttua nopeasti ja siten poiketa esitetyistä luvuista. Kaikki luvut on esitetty kymmentuhannen henkilön tarkkuudella.

TEKSTI MAIPPI TAPANAINEN
KUVAT UNESCO/CEDRIC NERI

SANANVAPAUTTA KUOHUVIIN ARABIMAIHIN

Toimittajien tukeminen on sitä tärkeämpää, mitä vaikeammaksi tilanteet käyvät, uskoo YK-järjestö Unesco.

Arabimaiden kansannousu alkoi Tunisiasta vuonna 2011. Siirtymäkausi demokratiaan on sujunut hallitummin Tunisiassa kuin sen naapurivaltioissa. Tammikuussa 2014 Tunisiassa hyväksyttiin perustuslaki, ja viime vuoden lopulla järjestettiin presidentin- ja parlamenttivaalit.

Uutta perustuslakia pidetään moniarvoisena ja vapaamielisenä. Eri-tyismaininnan ansaitsevat sanan- ja ilmaisunvapautta koskevat pykälät, joissa heijastuvat myös YK:n kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestö Unescon ja sen yhteistyökumppanien suositukset.

Yksi Unescon kansainvälisistä kumppaneista on Suomi.

"LÄHTÖTILANNE HANKKEEN KOHDEMAISSA OLI YLEISESTI OTTAEN HEIKKO."

Unesco toteuttaa Suomen rahoituksella sananvapaushanketta Tunisiassa ja viidessä muussa arabimaassa. Ne ovat Marokko, Syyria, Egypti, Jemen ja Libya.

"Lähtötilanne hankkeen kohdemais-
sa oli yleisesti ottaen heikko. Myös toimittajia on tapettu", hankkeen alueellisen koordinaattori Anna Autio kertoo.

Tunisiassa valtio kontrolloi viestintävälineitä vahvasti ennen vallankumousta. Sen jälkeen sananvapaus lisääntyi suhteellisen nopeasti.

"Tunisiassa koulutus on laadukasta, ja se näkyi sananvapauden huomioon ottamisena. Kuitenkaan esimerkiksi tutkiva journalismi ei ole ollut helppoa."

LISÄÄ TURVAA

Sananvapaushankkeessa järjestetään koulutusta, jossa teemana on turvallisuus. Toimittajia ohjataan varjelemaan fyysistä koskemattomuuttaan ja huolehtimaan verkkoturvallisuudestaan.

"Tietotekniikkaa käytetään paljon ja hyvin arabimaissa, mutta toimittajat eivät välttämättä tiedä, miten suojata itseään, lähteitään ja tietojään", Anna Autio kertoo.

Tänä vuonna Tunisiassa käynnistyy osahanke, joka keskittyy naisiin.

Autio toteaa, että Tunisiassa naisten asema on arabimaiden mittapuulla suhteellisen hyvä.

"Kansalaisjärjestöt Tunisiassa ovat hyvin aktiivisia, ja naistoimittajia on paljon. Kuitenkaan median kuva naisista ja miehistä ei ole välttämättä tasavertainen. Hankkeella pyritään myös siihen, että asioita käsiteltäisiin enemmän naisnäkökulmasta."

Monen arabimaan tilanne on synkkä. Syyriassa soditaan, Libya ja Jemen ovat

romahtamisen partaalla. Suomen ja kansainvälisen yhteisön tuki sananvapaudelle on Aution mielestä tärkeää.

"Kun maan tilanne tuntuu pahenevan, toimittajia, mediayhteisöjä ja kansalaisia on tuettava niin paljon kuin mahdollista. Se on tärkeää myös tulevaisuutta varten." •

Kirjoittaja on vapaa toimittaja.

SANANVAPAUDEN EDISTÄMISHANKE

- YK:n kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestö Unescon hanke "Sananvapauden edistäminen Egyptissä, Jemenissä, Libyassa, Marokossa, Syyriassa ja Tunisiassa". Syyrian-toiminta toteutetaan Libanonissa ja Jordaniassa pakolaisten keskuudessa.
- Suomi tukee Unescon toteuttamaa hanketta yhteensä 2,34 miljoonalla eurolla vuosina 2013–2016. Myös Ruotsi rahoittaa toimintaa.
- Hankkeella pyritään vahvistamaan erityisesti naisten ja nuorten sananvapautta, lehdistönvapautta sekä tietojen julkisuuden juridista pohjaa, parantamaan viestintäalalla työskentelevien ihmisten turvallisuutta ja vahvistamaan media- ja tietolukutaitoa.

Radiotyöskentelyä Tunisian Gafassa (vas.) ja Sidi Bouzidissä syksyllä 2014.

Maailmanlaajuista perusturvaa

LISÄTUKI: 350 000 EUROAA VUONNA 2015.

YK-järjestöjen globaali perusturva-aloite edistää YK:n Ihmisoikeuksien julistukseen kirjattua oikeutta sosiaaliturvaan ja peruspalveluihin.

Kansainvälisen työjärjestön ILO:n toteuttama hanke tukee YK-järjestöjen maatoimistojen ja pääkonttoreiden, kehitysmaahallitusten, kehitysrahoittajien ja alan keskeisten kansalaisjärjestöjen yhteistä suunnittelua ja tilastoinnin kehittämistä.

Kehitysmaiden hallitukset saavat parempaa tukea perusturvan ja sosiaaliturvajärjestelmiensä kehittämiseen, jolloin asukkaiden eriarvoisuus vähenee.

Vuosina 2012–2013 Suomi tuki aloitetta yhteensä 200 000 eurolla.

Lisätietoja: timo.voipio@formin.fi

Jälleenrakennusta Pakistanin raja-alueilla

LISÄTUKI: 2 MILJOONAA EUROAA VUOSILLE 2014–2020.

Konfliktit ovat pitkittyneet Pakistanin Afganistanin vastaisilla raja-alueilla. Niiden kehitys on jäänyt tuntuvasti jälkeen muusta maasta, ja erityisen huonossa asemassa ovat naiset.

Taloudellinen ahdinko, huonot julkiset palvelut ja heikko hallinto luovat kasvualustaa ääri-islamismille, terrorismille ja rikollisuudelle.

Maailmanpankin hallinnoima jälleenrakennusrahoitus tukee Pakistanin raja-alueiden kehitystä ja jälleenrakennusohjelman toteutusta, jotta konfliktit eivät kärjistyisi tai uusiutuisi.

Lisätietoja: martti.eirola@formin.fi

Koulutusta kaikille

TUKI: 4 MILJOONAA EUROAA VUONNA 2015.

Suomi on kuulunut Global Partnership for Education -kumppanuuteen vuodesta 2013 lähtien. GPE-rahastolle myönnettiin aiemmin neljä miljoonaa euroa vuosille 2013–2014.

Rahastosta tuetaan maita, jotka saavat vähiten kehitysapua ja joilla on eniten vaikeuksia saavuttaa kehitystavoitteita. Tarkoituksena on edistää vuosituhat- ja koulutusta kaikille -tavoitteiden toteuttamista.

Lisätietoja: jussi.vuoti@formin.fi

Rahavirtojen avoimuutta

TUKI: 2 MILJOONAA EUROAA VUONNA 2015–2016.

EITI-aloitteella (Extractive Industries Transparency Initiative) pyritään lisäämään kaivos- sekä öljy- ja kaasuteollisuuden rahavirtojen läpinäkyvyyttä luonnonvaroiltaan rikkaissa maissa.

Avoimuusaloitteella pyritään myös tuottamaan maakohtaista tietoa luonnonvarojen käytöstä.

EITI-aloite syntyi vuonna 2003. Vapaaehtoiseen EITIin kuuluu valtioiden hallituksia, öljy-, kaasu- ja kaivosteollisuuden yrityksiä ja kansalaisyhteiskuntia. Aloitteen kehittämistä ohjaa kansainvälinen johtokunta, johon Suomi kuuluu vuoden kesäkuusta 2014 alkaen.

Suomi liittyi EITIin vuonna 2009 ja on rahoittanut sitä tähän mennessä 1,3 miljoonalla eurolla.

Lisätietoja: matti.kiisseli@formin.fi

JB RUSSELL/PANOS PICTURES/PHOTOS

Kongon demokraattisesta tasavallasta tuli EITIn täysivaltainen jäsen viime kesänä. Kuvassa pojat huuhtelevat kuparia ja kobolttia mineraalirikkaassa Katangan maakunnassa.

Siirtolaisten terveyttä

TUKI: 2,75 MILJOONAA EUROAA VUOSINA 2015–2017.

Kansainvälinen siirtolaisjärjestö IOM pyrkii parantamaan Marokon, Egyptin, Libyan, Tunisian ja Jemenin kautta kulkevien siirtolaisten terveydentilaa ja hyvinvointia.

Hädänalaisille tarjotaan suoraa apua sekä lääketieteellistä ja humanitaarista tukea. Myös kansallisia viranomaisia tuetaan siirtolaisten ja heitä vastaanottavien yhteisöjen terveysasioissa. Siirtolaisille kerrotaan myös tarjolla olevista terveyspalveluista.

Eniten apua tarvitsevia ryhmiä ovat ihmiskaupan uhrin, yksinhuoltajaäidit ja alaikäiset ilman huoltajia.

Lisätietoja: tiina.kajakoski@formin.fi

AVAIN KENIAN TODELLISUUTEEN

Suuri osa Kenian itsenäistymisen ajan ongelmista on yhä ratkaisematta.

NGŪGĨ WA THIONG'O.
Weep Not, Child.
Penguin Books, 2012.
Ensimmäinen painos
ilmestyi vuonna 1964.

Ngũgũ wa Thiong'o julkaisi esikoisromaaninsa *Weep Not, Child* 50 vuotta sitten. Se kuvaa Kenian kivuliasta itsenäistymisprosessia yhden perheen tragediana kikujukylässä 1950-luvulla.

Tarinan keskiössä on Njoroge, joka neljästä veljeksestä ainoana saa mahdollisuuden käydä koulua. Hänen on määrä turvata perheensä tulevaisuus luku- ja kirjoitustaidolla, kun taas Kamau-veli saa tyytyä puusepän ammattiin.

Njorogen isä Ngotho on maaton ja siksi yksi kylänsä köyhimmistä. Hän työskentelee päivisin pelloilla, jotka ensimmäiseen maailmansotaan asti kuuluivat hänen suvulleen mutta ovat nyt valkoisen miehen omistuksessa. Ngotho sopeutuu vain siksi, että voisi huolehtia esi-isänsä maasta.

Rauhaisan kylän ilmapiiri muuttuu, kun toisen maailmansodan jälkeen kotiin palaa miehiä, jotka ovat sotineet valkoisen miehen joukoissa. He odottavat palkkiota uhrauksistaan ja pettyvät, kun eivät sitä saa. Maatilat, työpaikat ja opiskelumahdollisuudet varataan valkoisille sotaveteraaneille, ja köyhimmät afrikkalaiset jäävät ilman.

Juopa syntyy valkoisten ja mustien välille, mutta se erottaa myös paikalliset afrikkalaiset toisistaan. Yksistä tulee herroja, toisista alamaisia. Maanomistus ratkaisee.

Yksi pettyneimmistä on Njorogen vanhempi veli Boro, joka pian liittyy brittien siirtomaahallintoa vastustavaan vastarinta-

liikkeeseen. Hänen katkeruuttaan lisää se, ettei Mwangi-veli selvinnyt elävänä valkoisen miehen sodasta.

Njoroge turvautuu opiskeluun ja Raamatun. Hän uskoo, että oppineena afrikkalaisena miehenä hän voi lunastaa isänsä maat takaisin valkoiselta mieheltä. Hän luottaa, että Jumala on hänen puolellaan ja kaikki muuttuu vielä hyväksi. Muiden kyläläisten tavoin hän odottaa mustaa Moosesta, joka johdattaa heidät luvattuun maahan.

Näin aikanaan tapahtuukin, mutta ei Njorogen toivomalla tavalla.

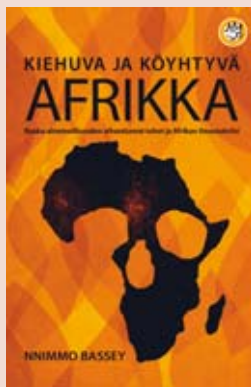
PIENEMPI PETTYMYS

Jomo Kenyatta johdattaa Kenian itsenäisyyteen vuonna 1963, mutta suuri osa silloisista ongelmista on yhä ratkaisematta. Heimot kinaavat vallasta, köyhät sinnittelevät vailla omaa maata, ja liian harva lukee ja kirjoittaa riittävän hyvin pärjätäkseen elämässään. Kun Ngũgũ wa Thiong'o jäi viime vuonna jälleen ilman Nobelin kirjallisuuspalkintoa, Keniassa muistutettiin, että se on pienempi pettymys kuin Kenian jälkeenjääneisyys.

Siksi *Weep Not, Child* on yhä avain maan nykytodellisuuden ymmärtämiseksi.

Maailmalla Ngũgũ wa Thiong'o tunnetaan parhaiten poliittisista satiireistaan, joiden vuoksi hänet on tuomittu vankilaan kotimaassaan ja vuosiksi maanpakoon Britanniaan ja Yhdysvaltoihin. Hänen laajasta tuotannostaan on suomennettu *Nisunjyvä* (1972), *Paholainen ristillä* (1987) ja *Variksen velho* (2007).

**MAATILAT, TYÖPAIKAT JA OPISKELUMAHDOLLISUUDET
VARATAAN VALKOISILLE SOTAVETERAANEILLE, JA KÖYHIMMÄT
AFRIKKALAISET JÄÄVÄT ILMAN.**

NNIMMO BASSEY.

Kiehuva ja köyhtyvä Afrikka. Raaka-aineteollisuuden aiheuttamat tuhot ja Afrikan ilmastokriisi. Like, 2014. Bassey vierailee Helsingissä Maailma kylässä -festivaalilla 23.–24. toukokuuta 2015.

TALOUSKASVUN KÄÄNTÖPUOLI

AFRIKAN MAAPERÄ on täynnä kultaa, platinaa, uraania, öljyä ja kaasua. Metsissä kasvaa jalopuita ja kumia. Paljon rikkauksia on vielä jäljellä, mutta paljon on ehditty jo kaivaa, kaataa ja kuljettaa maailman raaka-ainemarkkinoille.

Nigerilainen ympäristöaktivisti ja kansainvälisen Maan Ystävät -järjestön entinen puheenjohtaja **Nnimmo Bassey** kertoo kirjassaan *Kiehuva ja köyhtyvä Afrikka*, kuinka Afrikan liikenneverkosto on rakennettu tyhjentämään mantereen luonnonvarat ulkomaille. Aiemmin tuoton korjasivat siirtomaa-ajan hallitsijat, nykyisin monikansalliset yritykset ja paikallinen rahaeliitti. Paikalliselle väestölle jäävät viljelykelvoton maa, saasteet sekä luonnonvaroista käydyt kiistat ja sodat.

Bassey kuvailee muiden muassa Nigerjoen suiston öljyntuotantoalueiden kaasuloimuja, jotka eivät tuhoa vain hengitysilmaa vaan pumppaavat taivaalle satoja miljoonia tonneja hiilidioksidia.

Hän vaatii Afrikalle hengähdystaukoa. Hänen mielestään uusia öljy- ja kaasukenttiä ei pidä ottaa käyttöön jo ilmastomuutoksen hillitsemisen takia. Valtioiden olisi vähintäänkin pohdittava, kattavatko luonnonvaroista saatavat tulot niiden tuotannosta aiheutuvien ongelmien korjaamisen.

LAULUJA SAHARASTA

AZIZA BRAHIM laulaa helponolaisesti vakavasta asiasta. Viimeiset 20 vuotta hän on välittänyt maailmalle saharipakolaisten tunteita ja tarinoita Länsi-Saharasta.

Hänen musiikkinsa menestystä ovat avitaneet melodiset kappaleet sekä flamenco ja bluesia yhdistelevät rumpu- ja kitararytmit. Brahimin kolmas levy *Soutak* nousi viime vuonna maailmanmusiikkia listaavan World Music Charts European ykköseksi.

Brahim tietää, mistä laulaa. Hän syntyi ja varttui pakolaisleirillä Algeriassa, jonne hänen äitinsä pakeni Marokon miehittämästä Länsi-Saharasta vuonna 1975.

Brahimin ura alkoi vuonna 1995, kun hän voitti länsisaharalaisen laulukilpailun. Sitä ennen hän opiskeli muiden länsisaharalaisnuorten tavoin Kuubassa, josta päätti kuitenkin palata takaisin pakolaisleirille. Nykyisin Brahim asuu Espanjassa.

AZIZA BRAHIM esiintyy Helsingissä Maailma kylässä -festivaalilla 23.–24. toukokuuta 2015.

IIRIS HÄRMÄ. Hyvästi Afrikka. Finnkinon elokuvateattereissa 3. huhtikuuta lähtien. Eri puolilla Suomea järjestetään erikoisnäytöksiä, joiden ajat ja paikat voi tarkistaa elokuvan Facebook-sivulta.

NAISTEN YSTÄVYYTTÄ UGANDASSA

NAINEN ISTUU yöllä ulkoterasilla, polttaa tupakkaa ja lukee kirjaa otsalampun valossa. Toinen nainen tanssii talon edustalla.

Toisessa otoksessa naiset piirrätyttävät oppilaillaan naisten ja miesten sukupuoli-elimää, peräävät vastauksia perhe-elämän ongelmiin ja pohtivat, mitä on tasa-arvo.

Iiris Härmän dokumenttielokuva *Hyvästi Afrikka* kertoo kahdesta yli 60-vuotiaasta naisesta, jotka perehdyttävät ugandalaisia uskonnollisia johtajia seksuaaliterveyteen.

Riitta Kujala on Solidaarisuuden maakoordinaattori ja **Catherine Othieno** paikallinen sairaanhoitaja ja eronnut kahdeksan lapsen äiti. Naiset ovat työkavereita, ystäviä ja asuinkumppaneita.

Dokumentin jännitettä lisäävät nimettömät syytökset, joiden mukaan Kujala ja Othieno kannustavat opetuksellaan lapsia homoseksuaalisuuteen. Ugandassa se on raskas rikos.

KOULU ILMAN RAJOJA

Vesilahden yläaste rakennutti taksvärkkirahoillaan alakoulun Sambian Isengeen. Sen jälkeen oppilaat ovat tukeneet kyllä Vietnamsissa ja Senegalissa.

TEKSTI | PÄIVI ÄNGESLEVÄ KUVAT LIISA TAKALA

Oli lokakuu 2013 Lusakassa, Sambian pääkaupungissa. Apulaisterveysministeri **Patrick Chikusa** katsoi kolme suomalaista tyttöä, jotka olivat Vesilahden yläasteelta Pirkanmaalta.

Sen jälkeen hän katsoi **Tapani Pietilää**, yläasteen rehtoria.

Pietilä totesi, että hän on vain autonkuljettaja, ja viittilöi tyttöihin päin.

Chikusan oli neuvoteltava neljätoistavuotiaiden tyttöjen kanssa lahjoituskontista, joka toisi Suomesta sairaalasänkyjä, pyörätuolin ja valtavasti vaippoja ja nenäliinoja. Tytöt edustivat oppilaskunnan hallitusta, joka johtaa Vesilahden yläasteen kehityshankkeita.

Sambian-matkasta on kulunut vuosi ja kolme kuukautta.

Ollaan Vesilahdella Tampereen eteläpuolella, ja Pietilän vieressä istuu jälleen kolme tyttöä yläasteen oppilaskunnan hallituksesta. Pietilä viittilöi tyttöjä selittämään, mihin oppilaat käyttävät keräämänsä taksvärkki- ja lahjoitusvarat.

Oppilaskunnan hallituksen puheenjohtaja **Salla Laakso** aloittaa.

Hän kertoo, että Sambian Isengen kylään on nousut alakoulu, kaksi taloa opettajille ja heidän perheilleen, tyttöjen ja poikien käymälät, porakaivo ja kanala. Kaksikymmentä naista on käynyt vuoden kestävä ompelukurssin ja kouluttanut muita naisia ompelukoneen käyttöön.

Ja että Senegalin Diamniadion kylään rakennutetaan parhaillaan yläkoulua.

Vesilahden yläasteen oppilaat keräävät rahaa esimerkiksi afrikkalaisilla kankailla.

Sen jälkeen Laakso katsoo kysyvästi Pietilää, kansainvälisen yhteistyön moottoria. Laakso on yhdeksäsluokkalainen muttei tiedä tarkalleen, miten hankkeet saivat alkunsa.

ALKU TSUNAMISTA

Tapani Pietilä aloittaa joulukuun 2004 tsunamista, joka pyyhkäisi yli Kaakkois-Aasian rantojen. Silloinen oppilaskunnan hallitus päätti, että yläasteen joulu-myyjäisten tuotto luovutetaan kriisityöhön.

Myöhemmin selvisi, että osa kyseisen järjestön kriisiatavasta oli päättynyt sijoitustilille.

Oppilaat turhautuivat. Niin myös rehtori.

Jotain muuta oli keksittävä. **Meeri Salokangas** Vesilahdelta oli lähdessä vapaaehtoistyöhön Sambiaan. Yläasteen oppilaat pyysivät Salokangasta etsimään sopivan avustuskohteen ja antoivat tälle syksyn 2004 taksvärkkirahat eli noin 1 400 euroa.

Rehtori Tapani Pietilä on kehitysyhteistyön moottori.

Oppilaat halusivat päättää, mihin heidän taksvärkkinsä tuotot käytetään.

Salokangas lähti Sambiaan helmikuussa 2005.

Sieltä hän kirjoitti, että taksvärkkirahoilla nousisi terveysasema Isengeen, neljäntuhannen asukkaan kylään. Oppilaat lähettivät Salokankaalle lisää rahaa, jota kertyi yhteensä 3 200 euroa. Terveysasema valmistui. Oppilaat päättivät jatkaa tukeaan Isengelle.

Vuonna 2007 yläaste järjesti ensimmäisen ryhmämatkansa Sambiaan.

Yksi osallistujista oli veistänyt kylän kirkkoon ristin, joka päättyi kyläpäällikön kotiin. Pietilä ilmoitti kyläläisille, että risti kuuluu kirkkoon.

NAISTEN KANSSA KEHITYSHANKKEET OVAT SUJUNEET PAREMMIN.

Risti palautui, mutta luottamus oli mennyt.

Oppilaat olivat sitä mieltä, että yhteistyö Isengen miesten kanssa saa loppua. Silloin naiset astuivat esiin. Heidän kanssaan kehityshankkeet ovat sujuneet paremmin, Pietilä sanoo.

Hän arvioi, että Vesilahden yläaste on tukenut isengeläisiä 50 000 eurolla.

Varoja kertyy oppilaiden taksvärkeistä, joulumyyjäisistä ja arpajaisista. Lisäksi lahjoituksia tulee yrityksiltä ja kuntalaisilta. Myös naapurikunnan Lempäälän lukio, jossa useimmat vesilahtelaiset jatkavat lukio-opintojaan, on lahjoittanut taksvärkkirahojaan Isengeen.

Yläasteen oppilaat ovat tukeneet myös vietnamilaista Ngyen Ly -kylän koulua ja päiväkotia.

Vietnamiin on kustannettu kaasuhella ja leikkitelineitä, jotka maksoivat alle 600 euroa. Parin viikon kuluttua laitteet olivat paikoillaan. Sen jälkeen koulusta ja päiväkodista ilmoitettiin, ettei mitään enää tarvita, Pietilä kertoo.

SATTUMALTA SENEGAL

Tapani Pietilä kertoo myös Senegal-yhteistyön alusta, tapaamisesta Ruotsin-laivalla kesällä 2010. Laivalla hän puhui avustustyöstä tuttavansa, Hanojin yliopiston dekaanin **Nguyen Ngoc Lamin** kanssa.

Musta mies heidän takanaan totesi, että Afrikassa riittäisi autettavaa.

Pietilä jäi juttusille **Mamadou Lamine Fallin** kanssa. Fall on kotoisin Senegalista ja opiskeli Suomessa. He vaihtoivat yhteystietojaan, ja Fall vieraili Vesilahden yläasteella. Hän kertoi isänsä kotikylästä Diamniadiosta, joka sijaitsee saarella 30 kilometrin venematkan päässä mantereesta.

Kylässä on alakoulu. Lähin yläkoulu on naapurisaarella, noin 40 kilometrin päässä, joten monen lapsen koulunkäynti päättyy alakouluun. Asukkaita Diamniadiossa on noin 1 500.

Eevi Salmela (vas.), Tanja Lähdekorpi ja Julia Vastamaa kuuluvat oppilaskunnan hallitukseen.

"TULI TOSI HYVÄ MIELI, KUN NÄKI, KUINKA ILOISIA IHMISET OLIVAT AVUSTAMME."

Pietilä ja yläasteen oppilaat päättivät tutustua kylään syyskuussa 2012.

"Siellä oli aivan eri tekemisen tahti kuin Sambiassa", Pietilä sanoo.

Oppilaat päättivät rakennuttaa neljän luokkahuoneen yläkoulun, jossa jopa 300 lasta mahtuisi opiskelemaan. He keräsivät 12 600 euroa. Pietilä yritti lähettää rahoja Senegaliin, muttei onnistunut, joten setelit oli vietävä itse perille. Toinen matka järjestettiin syyslomalla 2014.

Pietilä vaikenee ja pyytää oppilaita jatkamaan.

Oppilaskunnan hallituksen jäsen **Silja Piispanen** kertoo "rakastuneensa maahan", vaikka pääkaupunki Dakar oli hänestä liian roskainen. Vesilahte-

laiset viettivät Diamniadiossa päivän. Kun heidän veneensä saapui satamaan, kyläläiset hurrasivat ja tanssivat.

"Jokaiseen sormeeni tarrasi pikkulapsi", hän muistelee haikeana.

Kyläläiset järjestivät juhlat, ja Piispanen luovutti muiden oppilaiden kanssa lahjoituksen kylän edustajille. Jatkossa heidän on esitettävä kuitit yläkoulun rakennuskustannuksista, sillä Vesilahden oppilaskunnan hallitus haluaa tositteet kehityshankkeidensa kuluista.

Yläkoulun vesikatko ja ikkunat ovat jo paikallaan. Piispanen iloitsee siitä, että kylän lapset saavat opiskella saarella ja asua omissa kodeissaan.

APU MENE PERILLE

On iltapäivä, ja oppilaat vievät kierroksele yläasteelle, jonka luokkahuoneet on nimetty. Lähdemme Bagdadista ja ohitamme Montmartren (kuvaama- taidon luokka), Tukholman (ruotsi), Leningradin (historia ja yhteiskunta-

oppi) ja päädyimme Isengeen, terveydenhoitajan huoneen ovelle.

Kahdeksaluokkalainen **Iina Salmela** osallistui Isengen-matkalle lokakuussa 2013.

"Tuli tosi hyvä mieli, kun näki, kuinka iloisia ihmiset olivat avustamme."

Hänestä yläasteen rahoittama alakoulu oli hyvässä kunnossa, ja sähköjohtoja kouluun oli alettu vetää. Lapset koskettelivat hänen hiuksiaan, jotka silloin olivat vaaleat, ja he pelasivat jalkapalloa. Oppilaat veivät vaatteita ja jalkapalloja lahjoiksi.

Salmela toteaa, että hänelle on tärkeää varmistua avun perillemenosta.

Samaa mieltä on Silja Piispanen, jonka mielestä kehitysavulla on merkitystä.

"Haluan auttaa kehitysmaita, koska eurooppalaisten takia ne eivät ole kehittyneitä. Jos avulla ei olisi ollut merkitystä, yläkoulu ei olisi noussut niin nopeasti Diamniadioon."

Senegalin-matka oli hänelle kulttuurisokki.

"Olen suuri eläinten ystävä. Minua järkytti, kuinka huonosti eläimiä kohdeltiin siellä. Jos ihmisten olot paranevat, eläimetkin saavat paremman elämän."

Oppilaskunnan hallituksen puheenjohtaja Salla Laakso ei ole "saanut aikaiseksi" osallistua yläasteen matkoille, vaikka onkin päättämässä kehityshankkeista.

Hän on kiinnostunut kehitysmaista ja haluaa vaikuttaa yhteisiin asioihin.

"Pietilä kyselee avustettavilta, mitä he haluavat ja tarvitsevat, ja me päättämme, toteutuvatko ne vai ei. Käymme seminaarimatkoilla, kuten äskettäin risteilyllä Maarianhaminassa, jossa tällä kertaa pohdimme entisen suurlähettilään **Matti Kääriäisen** mielipiteitä kehitysavusta."

Hallituksen jäsenet olivat täysin eri mieltä Kääriäisen kanssa.

"Meistä apu ja asiat onnistuvat, kun ne pistetään onnistumaan."

TEKSTI OUTI EINOLA-HEAD
KUVA SAMULI SIIRALA

MILLÄ MIELELLÄ AFGANISTANIIN?

Aino Friman lähtee YK:n vapaaehtoiseksi yhteen maailman kriisipesäkkeistä.

”Minun tehtäväni on kerätä ja analysoida tutkimusaineistoa Afganistanin ympäristöstä, köyhyydestä ja luonnonvaroista YK:n kehitysohjelman UNDP:n kestävän kehityksen yksikössä. Työpaikkani on Kabulissa, mutta joudun myös matkustamaan pääkaupungin ulkopuolella.

Odotan onnistumisia mutta myös huonoja päiviä. Aineiston kerääminen Kabulin ulkopuolelta voi osoittautua mahdottomaksi maan turvallisuustilanteen vuoksi. Yhteiskunnan kehitystä on kuitenkin vaikea tulkita puutteellisen tilastotiedon pohjalta.

Olen 31-vuotias. Valmistuin valtiotieteiden maisteriksi Turun yliopistosta. Erikoistuin konfliktimaiden kehityskysymyksiin. Kehitysyhteistyön ja kansainvälisen politiikan pariin siirryin opintojeni loppuvaiheessa.

Vuoden 2013 alussa asettauduin Kosovoon. Aloitin romanilasten opinto-kerhon ohjaajana paikallisessa kansalaisjär-

jestössä ja päädyin apulaisasiantuntijaksi Suomen suurlähetystöön. Kosovo merkitsi minulle elämänkoulua ja oppia kehitysyhteistyöstä. Puolentoista vuoden aikana koin kaksi aivan erilaista Kosovoa: elämää pienen serbikylän romaniyhteisössä ja ministeritason kokouksia pääkaupunki Pristinan vilinässä.

UNDP:n kehitysyhteistyö on minulle tuttua Kosovosta. Järjestössä minua kiinnostavat etenkin tutkimustyö kentällä ja kehityskysymykset. Afganistanissa UNDP painottaa muiden muassa köyhyyden ja ympäristön yhteyttä, luonnonvarojen kestävää käyttöä ja sopeutumista ilmastomuutokseen.

Minulle Afganistan on uuden kasvun paikka. Koska elämä Kabulissa on hyvin rajoitettua, on valmistauduttava miltei avovankilaelämään. Kabul ja työ UNDP:llä tarjoavat takuulla mielekkäitä haasteita mutta kiristävät myös hermoja. Ehkä paras tapa valmistautua Afganistanin kaltaiseen maahan on olla odottamatta yhtään mitään.” •

Kehitystöihin

YK:N APULAISASIAN- TUNTIJOIKSI LÄHTEVÄT:

- **Laura Hassinen**, YK:n sihteeristö/
New York, Yhdysvallat
- **Pauliina Törmä**, YK:n sihteeristö/
New York, Yhdysvallat
- **Tuuli Karjala**, YK:n pakolaisjärjestö
UNHCR/Asmara, Eritrea

YK:N VAPAAEHTOISIKSI LÄHTEVÄT AINO FRIMANIN LISÄKSI:

- **Suzan Eriksson**, YK:n kehitysohjelma
UNDP/Maputo, Mosambik
- **Hanna Kemppainen**,
YK:n tasa-arvojärjestö
UN Women/Maputo, Mosambik
- **Johannes-Mikael Mäki**,
UNDP/Kabul, Afganistan
- **Ville Pennanen**,
UNDP/Pristina, Kosovo

DIKTAATTORI PANIIKISSA

”V eljet se leviää nopeasti Länsi-Afrikassa...Ei, ei, ei ebola...demokratia!”, huolestunut Zimbabwen presidentti **Robert Mugabe** kirkuu puhelimeen.

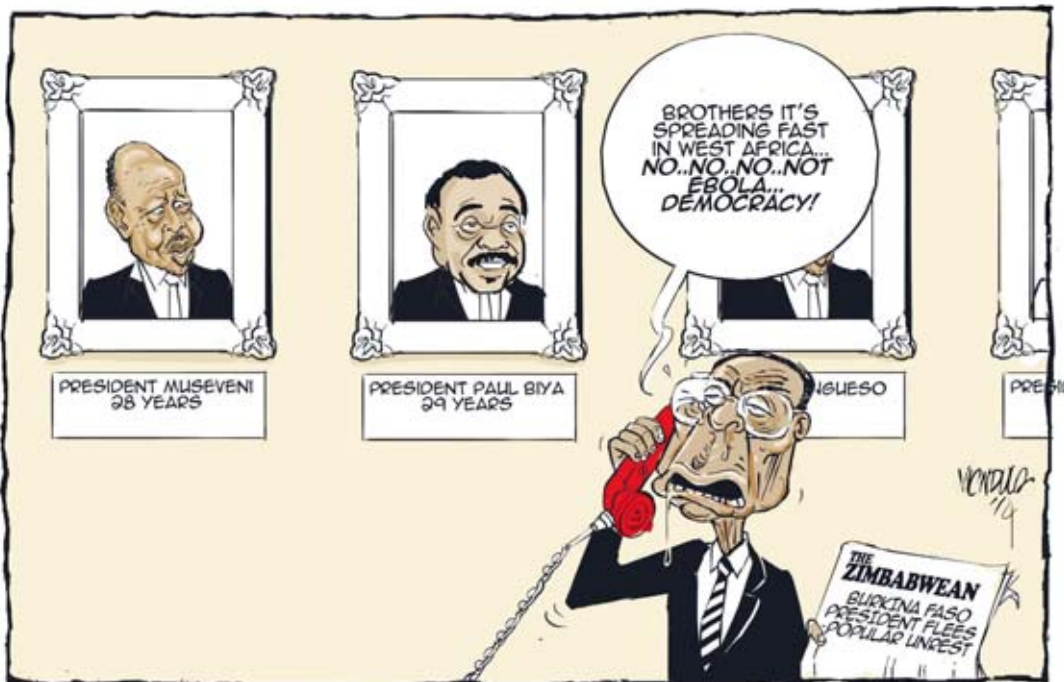
Kenialaisen pilapiirtäjän **Victor Ndulan** teoksessa Mugabe lukee sanomalehdestä, että hänen virkaveljensä **Blaise Compaoré** Burkina Fasosta on maanpaossa. Compaoré nousi alun perin valtaan vallankaappauksella. Syksyllä hän yritti muuttaa maan perustuslakia, jotta voisi jatkaa 27-vuotista valtakauttaan. Mielenosoitukset alkoivat, ja hän poistui maasta lokakuun lopussa.

Compaoré oli Afrikan kuudenneksi pisimpään hallinnut valtionpäämies. Mugabe, 91, on kolmantena pitkäaikaisimpien hallitsijoiden listalla.

Ndulan piirroksessa Mugabe soittaa hädissään listan sijoilla 4 ja 5 oleville virkaveljilleen, Kamerunin **Paul Biyalle** ja Ugandan **Yowereni Musevenille**. Listan sijoilla 1 ja 2 ovat Angolan **José Eduardo Dos Santos** ja Päiväntasaajan Guinean **Theodoro Obiang Nguema**. Tänä vuonna molemmille tulee täyteen 36 vuotta vallassa.

Mugabe on maailman vanhin valtiopäämies. Hän on hallinnut maataan itsevaltaisesti kohta 35 vuotta. Juuri nyt ei näytä siltä, että hän joutuisi luopumaan vallasta kansannousun seurauksena, mutta vallanvaihto tapahtuu väistämättä Zimbabwessa lähivuosina. Kamppailu Mugaben seuraajasta on jo käynnissä.

PASI NOKELAINEN

**kehitys
utveckling**

JULKAISIJA

Ulkoasiainministeriö
Viestintä- ja kulttuuriosasto
Kehitysviestintä
PL 456, 00023 Valtioneuvosto

TILAUKSET JA OSOITTEENMUUTOKSET

kehityslehti.fi/tilaa-lehti/

TOIMITUSNEUVOSTO

toimittaja Janne Hopsu
johtaja Gunvor Kronman
professori Liisa Laakso
toimittaja Katri Merikallio
asiamies Juha Rekola
toimittaja Jyrki Saarikoski
alivaltiosihteeri Anne Sipiläinen
apulaisosastopäällikkö Kari Alanko
toimittaja Jukka Huusko
professori Jukka Pirttilä
toiminnanjohtaja Salla Nazarenko
osastopäällikkö Jouni Mölsä (pj.)

PÄÄTOIMITTAJA

Pasi Nokelainen
0295 351389, 050 339 5860
pasi.nokelainen@formin.fi

TOIMITUSSIHTEERI

Tiina Kirkas

TOIMITTAJA Päivi Ängeslevä

ULKOASU Sissu Muhujärvi

PAINATUS Esa Print Oy, Lahti

ISSN 0787-0418

Lehden sisältöä lainattaessa on lähde mainittava. Artikkelit edustavat kirjoittajiensa kantaa.

Neljä kertaa vuodessa ilmestyvä Kehitys-Utveckling on tilaajille maksuton. Kehitys 2.2015 ilmestyy kesäkuussa.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
UTRIKESMINISTERIET

4041 0089
Painotuote

Maailma kylässä -festivaali

23.-24.5.2015 | LA 11-20 SU 11-18
Kaisaniemen puisto & Rautatientori, Helsinki

Aziza Brahim (ESH/ESP/ARG)

Lauantaina 23.5.

**Maailmanparannus
ei vaadi ihmetekoja**

Yli 150 esitystä, vapaa pääsy! | #maailmakylässä
Koko ohjelma: maailmakylässä.fi

OIKEUDENMUKAISEN MAAILMAN PUOLESTA
WWW.KEPA.FI

Pääpartnerit:

Tapahtumaa tukevat: Helsingin kulttuurikeskus sekä Opetus- ja kulttuuriministeriö